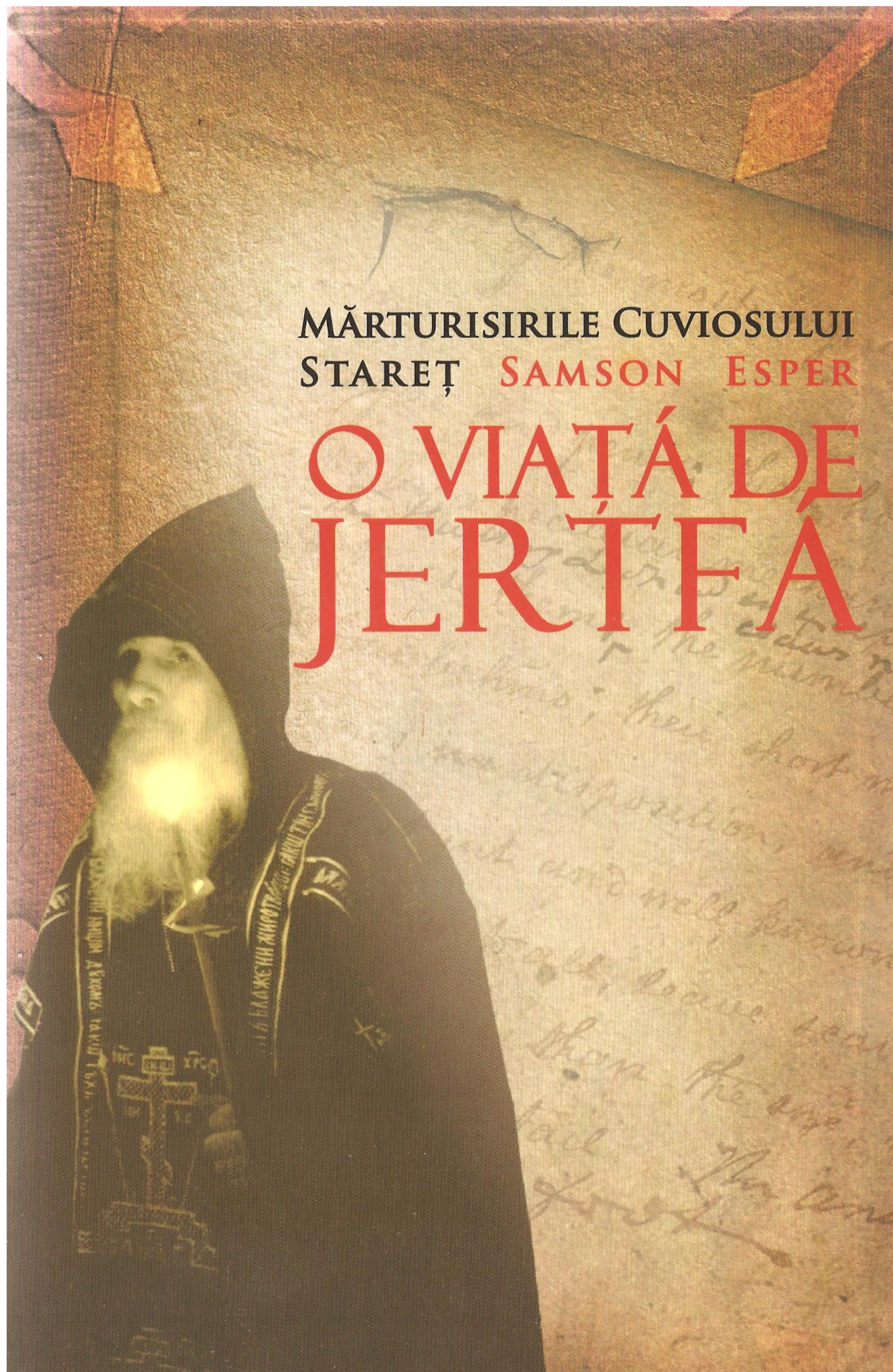
O VIAȚĂ DE JERTFĂ

- Mărturisirile Cuviosului stareț **Samson Esper (1898 - 1979)**-

Tipărită cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte GALACTION, Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura Egumenița, Galați

2010

Traducere din limba rusă de Severin Alexandru

✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦

SĂ NU UITĂM DE SFINȚII NOI MUCENICI MĂRTURISITORI AI ÎNCHISORILOR COMUNISTE ROMÂNE

✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦

Cuprins

Cartea de faţă ne prezintă viaţa unui părinte cu viaţă sfântă, care a trecut la Domnul în Rusia, în anul 1979.

Deşi în copilărie a fost botezat în Biserica anglicană - mama sa fiind englezoaică - harul Duhului Sfânt l-a acoperit iar el a cerut botezul în Biserica cea Adevărată, Biserica Ortodoxă.

Cartea de faţă este un fel de jurnal, care conţine relatări despre momentele mai importante din viaţa stareţului Samson, începând din anul 1918.

Fiind condamnat la moarte de către slujitorii „fiarei roşii”, a fost împuşcat, dar a rămas în viaţă din rânduiala lui Dumnezeu.

Întâmplările prin care a trecut, ispitele, necazurile, prigonirile, ne arată că oricât de mult s-ar chinui diavolul să îi îngenuncheze pe robii lui Dumnezeu, aceştia pot să îi stea împotrivă şi să îl biruiască...

Prolog

Stareţul Samson este foarte aproape de noi. Aparţine generaţiei noastre. A adormit abia în 1979. Şi mai ales stareţul Samson este un fiu desăvârşit al secolului 20.

A fost odrasla unei familii mixte. Tatăl său, Esper Siber, aparţinea clasei nobililor. Avea titlul de comite. A fost un rus bogat şi ortodox. Dar influenţat de lozincile „inteligenţiei" a fost indiferent din punct de vedere religios. [„Inteligenţia" promova o gândire cu tendinţe raţionaliste, ateiste şi revoluţionare. De obicei, membrii „inteligenţei" au fost persoane cu viziuni utopiste şi romantice]. Mama sa, Ana, n-a fost rusoaică, ci englezoaică şi de confesiune anglicană. Ea a avut o cultură foarte bogată şi dădea lecţii de engleză şi muzică. Cei doi soţi au trăit la Sankt Petersburg. Acolo, la 27 iunie 1898, Ana a născut un băieţel. Şi, fiindcă n-a avut nici-o împotrivire de la tatăl lui, l-a botezat la Biserica Anglicană şi i-a pus numele Eduard.

Eduard a crescut şi s-a făcut un copil vioi. Să urmărim câteva cotituri ale vieţii lui.

Când avea şapte ani, a mers odată la Biserica *Schimbarea la Față a Mântuitorului* de la Letein. Acolo, în ziua aceea, s-a întâmplat să slujească un episcop. Abia s-a terminat Liturghia, că episcopul s-a apropiat de băieţel, şi-a pus mâna sa pe capul lui în faţa icoanei nefăcută de mână a Mântuitorului şi a proorocit că acest copil într-o zi va deveni ortodox. Şi minunea s-a petrecut. Din clipa aceea, Eduard a început să se intereseze de Ortodoxie.

La biserica anglicană mergea numai de nevoie, din obişnuinţă, cu mama sa. Slujbele Bisericii Anglicane nu-l mulţumeau. Şi a început să meargă pe ascuns la bisericile ortodoxe. La acestea a găsit simplitate şi căldură. Iar asta l-a făcut să iubească

Biserica Ortodoxă încă şi mai mult. După puţin timp a început să cerceteze şi Catehismul ortodox. Dar toate acestea n-au putut să rămână pentru mult timp ascunse de părinţii lui. Cum să rămână ascunse?

Tânărul Eduard, cu toți banii de cheltuială pe care îi dădeau părinţii lui, cumpăra cărţi pe care încerca să le ţină ascunse şi să le citească pe ascuns în camera sa. Dar când mama lui, o anglicană fanatică, a vrut să-l împiedice, micul Eduard a rămas neclintit. Şi, fiindcă la vârsta de 12 ani ştia atât de multe şi despre Biserica Ortodoxă şi despre cea anglicană, a declarat cu curaj părinţilor lui că de acum înainte va merge numai la bisericile ortodoxe.

La vârsta de 14 ani a mers odată la Biserica Maicii Domnului din Kazan. Acolo s-a întâmplat atunci să slujească un oarecare arhiereu. După Liturghie, Eduard s-a apropiat şi a făcut cunoscut episcopului că vrea să devină ortodox. Dar episcopul l-a întrebat cu un ton aspru:

- Cum înţelegi tu cuvintele „Sfinţească-se numele Tău”? Şi a plecat fără să aştepte răspunsul. Dar, după câteva zile, a mers la acel episcop şi i-a spus tâlcuirea ortodoxă exactă. Atunci, episcopul, uimit că un tânăr de 14 ani numai, are atâtea cunoştinţe în dogmele ortodoxe, i-a spus:

- Poți să te botezi.

Şi, într-adevăr, în scurt timp s-a botezat şi a primit numele de Serghie, în cinstea Cuviosului Serghie de Radonej, ctitorul lavrei Sfânta Treime de la Zagorsk.

[Biserica Ortodoxă urmează cu credincioşie învăţătura Sfinţilor Părinţi. Cel mai mare tâlcuitor al Bisericii noastre, Sfântul Ioan Gură de Aur, zice: „«Sfinţească-se» înseamnă «Să se slăvească»”. Dumnezeu are slavă deplină şi completă. Slava Lui este aceeaşi pentru totdeauna. Nici nu se poate împuţina sau micşora, nici nu se poate adăuga sau mări. Prin cuvântul acesta, Dumnezeu cere fiecărui om să se roage Lui, să slăvească

numele Său şi prin viaţa sa. Cu alte cuvinte, „sfinţească-se" înseamnă „învredniceşte-ne să trăim o viaţă atât de curată încât fiecare om care ne va vedea să simtă nevoia să Te slăvească"].

Tatăl lui, fiind nobil, l-a pregătit pentru a intra ca ofiţer la Marina imperială. Acolo, Serghie a studiat medicina, iar paralel a terminat şi o şcoală bisericească. A vrut să studieze şi Teologia dar n-a putut, pentru că Revoluţia din octombrie 1917 a schimbat totul. Şi atunci tânărul Serghie, în loc să se facă ostaş al ţarului, s-a făcut ostaş al lui Hristos.

S-a făcut monah în anii cei mai critici ai Rusiei, în 1918, în timp ce în jur se schimbau toate. În primul capitol din partea întâi, vom vedea cum a mers la mănăstire, cum a început ca frate vieţuirea acolo, cum - fără multă întârziere - a fost făcut rasofor, ascultările încredinţate şi, în general, experienţele sale din mănăstire.

În mănăstire, însă, n-a stat mult timp. În acelaşi an a fost prins, închis, judecat, condamnat la moarte şi împuşcat. A căzut „mort" printre ceilalţi condamnaţi. Egumenul a poruncit la doi monahi să ridice cadavrul lui şi să-l îngroape. Dar aceia au văzut că este încă viu. Şi l-au îngrijit. Despre acest fapt îngrozitor, stareţul ne-a lăsat puţine cuvinte.

Când s-a făcut bine, a mers la mănăstirea Tihvin. Acolo a cunoscut mai întâi pe episcopul de atunci - mai târziu patriarh - Alexei, după aceea pe egumenul de atunci - mai târziu vestitul mitropolit al Krutiţkăi şi Calomneii - Nicolae Iarusevici, unul din predicatorii cei mai străluciţi ai Bisericii Rusiei.

La 25 martie 1922, a luat schima mică şi a primit numele de Simeon. În acelaşi an, Patriarhul Tihon l-a hirotonit diacon. După trei ani, în 1925, a fost hirotonit ieromonah. [Sfântul Patriarh Tihon s-a născut în 1865. A fost ales patriarh al Rusiei în 1917. A trecut la Domnul la 7 aprilie 1925. A înfruntat situaţii tragice şi grele, cu o linişte sfântă şi cu o atitudine de mărturisitor].

Din 1929 până în 1934, ieromonahul Simeon a stat în închisoare. A fost eliberat pentru puţin timp. Şi din 1936 până în 1947 se găseşte din nou în închisoare (vezi capitolul *Închisoarea 1938*).

Pe durata războiului din 1940-1945, l-au pus medic şef la un mare spital militar. Acolo i-a îngrijit pe toţi cei răniţi în război. Purtarea lui este atât de bună încât se dă decizia să fie numit în acest post. Părintele Simeon lucrează acolo o vreme dar, văzând că este liber, evadează [Pentru un cleric, părăsirea preoţiei şi ocupaţia cu orice altă lucrare, oricât de înaltă ar fi ea, înseamnă o lepădare de Hristos]. Şi numai cu arma rugăciunii şi a invocării numelui lui Hristos s-a îndreptat spre Kirkizia. Fără paşaport, fără buletin, fără nici un act oficial, rătăcea din loc în loc, cu frica permanentă de a nu fi prins şi băgat în închisoare pentru totdeauna. Borisoglebsk, Stavropole, Vinondelnoe, Kolguţa, Bacu - sunt locuri pe unde a cutreierat timp de un an.

În 1948, episcopul Kiril de Penza şi Saransk l-a trimis ca preot în diferite sate (Perhliai, Ruzaevka, Macarovka). În ultimul sat, primarul i-a făcut hârtiile care-i vor da situația de cetățean liber.

În 1956, a fost rânduit preot slujitor şi duhovnic la mănăstirea de maici din Poltava. Iar în 1958, la mănăstirea de maici de la Peciora de lângă Pskov. Dar acolo l-au aşteptat noi ispite. În 1963, atletul lui Hristos se face subiectul acuzaţiilor şi clevetirilor. Cei mai mari ai mănăstirii se tem. Să se pună cu puterea sovietică? Nu este apărat şi nu i se dă nici un ajutor. Astfel, este încă o dată legat, ameninţat, închis şi dus la Leningrad. Acolo a fost înştiinţat că acuzaţiile împotriva lui nu au fost întemeiate. Şi a fost eliberat.

Zdrenţuit sufleteşte din pricina acestor peripeţii, părintele Simeon, la 65 de ani, merge la patriarhul de atunci, Alexei. Patriarhul a plâns de emoţie şi a poruncit să fie restabilit imediat în treapta preoţească. Un bătrân bun, episcopul Leonida, i-a dat rasa sa.

Atunci, părintele Simeon avea să zică: „Mulţumesc Domnului că mi-a dat credinţă. Rezistența sufletească a omului este foarte slabă. Nu rezistă la astfel de

încercări. Ajunge uneori până la necredinţă" [Aceste cuvinte ale marelui atlet al ascultării lui Hristos, Sfântul Simeon, arată cu câtă căldură sufletească trebuie să ne rugăm Domnului, zicând: „Şi nu ne duce pe noi în ispită"].

În 1964 a fost pensionat cu decizia Patriarhiei.

În 1966 s-a îmbolnăvit greu şi s-a făcut schimonah cu numele Samson, în cinstea Sfântului Samson, primitorul de străini.

Primirea marii schime a făcut minuni. Boala i-a dispărut. Sănătatea i s-a îmbunătăţit dar nu pentru totdeauna. în 1974 i-a venit o nouă lovitură: paralizia. În 1977, situaţia lui se înrăutăţeşte. Dar cuviosul bătrân nu încetează să lucreze până la miezul nopţii, mărturisind şi sfătuind. Câteva din convorbirile şi sfaturile lui de atunci s-au scris de fiii lui duhovniceşti şi s-au publicat.

În 1979 îi vine altă surpriză: cancerul. Face operaţie, dar operaţia nu reuşeşte. Cancerul evoluează la metastază în tot trupul sfântului bătrân.

La 9 august 1979, în vârstă de 81 ani, bătrânul Samson se împărtăşeşte cu Preacuratele Taine şi-şi dă duhul, sfătuindu-i pe fiii săi duhovniceşti care-l înconjurau. Ultimele lui cuvinte au fost:

- **Să cinstiți şi să o chemați totdeauna pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi mai ales când vă apropiați de sfârşitul vieții voastre.**

Cât de fericiţi suntem noi pentru că suntem ortodocşi! Ce bogaţi suntem!

Din povestirile sale despre sine însuşi

La Mănăstirea Sfântului Sava Kripeţki (1918)

Acolo am pus început. S-a întâmplat aşa:

Voiam să merg undeva să-mi petrec vacanta de vară. Mi-a răsărit atunci ideea să fac ce voi putea şi să merg la o mănăstire ortodoxă. Gândul acesta m-a absorbit. Uneori mă cufundam în gândurile privitoare la problema asta, alteori mă rugam. Mă rugam ca Domnul să mă îndrepte după voia Sa.

Şi iată-mă plimbându-mă pe strada Mohova. La intersectia unde se află Biserica Sfântului Simeon primitorul de Dumnezeu, viitorul meu protector, şi a Sfintei Ana, am întâlnit doi monahi: pe părintele Ghervasie şi părintele Protasie. Erau cu rase, cu metanii şi cu fesuri pe cap. Unul se apropie de mine şi-mi spune:

- Tinere, la ce te gândeşti?

Eram atunci de 19 ani. I-am privit. Erau cu adevărat nişte trimişi ai lui Dumnezeu.

- Aş vrea, le-am spus, să cunosc viaţa monahală. Aş vrea să merg la o mănăstire, s-o cunosc de-aproape.

- Atunci hai cu noi, tinere.

- Acum n-am bani la mine. De altfel va trebui să iau şi ceva lucruri...

- Să ne înţelegem. Du-te, ia-ţi valiza cu cele necesare şi vino aici în curtea Bisericii Sfinţilor Simeon şi Ana.

Locuiam atunci pe strada Mohova nr. 12. Acolo locuia şi ministrul de externe Durnovo, un celebru ministru al țarului. Aici, în clădirea din strada Mohova nr. 12, aveam un apartament mare.

- Ia-ţi cu tine şi ceva bani pentru biletul de tren, altfel va trebui să lucrezi de aici până acolo.

Am mers acasă şi i-am povestit mamei:

- Merg la o mănăstire rusească să mă odihnesc.

- Bine, copilul meu! Du-te!

Tatălui meu nu i-am spus nimic. Credeam că se va supăra şi nu mă va lăsa. Am venit la timp. Protasie şi Ghervasie mă aşteptau.

- Ai luat bilet? Trenul se apropie Nu-mi aduc aminte de la ce staţie am plecat spre Pskov. Dar am plecat. Am ajuns la staţia Torosino, puţin mai departe de Pskov.

- Am ajuns. Să coborâm! Mergem la gară. Acolo aproape este metocul nostru. Ne aşteaptă un cal cu o trăsură.

Am văzut o clopotniţă mică de lemn şi alături o căsuţă. Era şi un monah acolo. Aceasta era metocul. Atunci aveam război cu germanii. Alături de metoc era o clădire mare, plină de militari răniţi în războiul civil. Am urcat în trăsură şi am mers la mănăstire, la 26 km înlăuntrul pădurii, pe un drum de ţară. Mlaştini, bălţi, bălării. Nori creţi. Mi-aduc aminte că m-am speriat de-a binelea.

- Unde merg? Unde mă duc ăştia? Dar orice ar fi, merg înainte.

Am ajuns la un mic lac. L-am trecut şi am ajuns la mănăstire, care era alături de lac. O mănăstire mică, dar cu ziduri uriaşe. Fusese odată fortăreata tarului Ivan cel Groaznic în războiul cu leşii (polonezii). Poarta era închisă. Am bătut şi ni s-a deschis. Călugării mei au vorbit ceva cu cel ce ne-a deschis şi imediat ne-a dus - mai veniseră încă

alţi trei străini - direct la egumen. Egumenul, arhimandritul Vasile, a fost de atunci povăţuitorul meu.

M-au rânduit îngrijitor la cai şi la atelajele mănăstirii. De multe ori am făcut şi pe vizitiul egumenului, care, fiind greoi, nu rezista la mers pe jos.

A fost o mănăstire mică, dar foarte drăguţă. In centrul curţii se afla o biserică de lemn. În zidurile fortăretei erau construite diferite clădiri de lemn: spălătorie, trapeză, magazii pentru făină şi pentru celelalte alimente pe care ni le dădea pământul. Grajdul era separat în spatele grădinii, în toată curtea erau morminte, având pe cruci inscripţiile „Monahul...”. „Aici odihneşte monahul...”. Cei mai mulţi dintre ei fuseseră boieri, care, nefiind de acord cu ţarul, Ivan cel Groaznic îi făcuse monahi cu sila, ca să scape de ei. Mulţi monahi de acest fel au murit acolo. [Ţarul Ivan cel Groaznic închidea în această mănăstire pe demnitarii care i se împotriveau. Avea putere să-i omoare, dacă voia, fără judecată].

Egumenul m-a primit cu multă dragoste. Când am intrat în egumenie şi m-a zărit egumenul pe mine, netrebnicul, s-a ridicat în picioare. Am vorbit mult şi de folos. Şi apoi a poruncit să mă ducă la magazia de haine, unde se păstrau hainele care nu se foloseau. Acolo mi-au scos costumul, cravata, încălţămintea şi celelalte şi mi-au dat o dulamă a unui ieromonah răposat şi un fes, tot al unui călugăr decedat. Mi-au luat şi valiza.

- O veţi lua când veţi pleca din mănăstire. Cât timp veţi fi aici, o vom ţine la noi. Dacă veţi muri aici, după moartea dumneavoastră o vom da unui monah oarecare. Acum să mergem să vedem şi chilia.

A fost aproape de cea pe care o am astăzi. Pe două capre erau câteva scânduri. Pe scânduri o saltea plină de paie şi o pernă la fel cu paie. Erau atât de vechi! Deasupra un cearceaf ca vai de el. În perete un cui.

- În cuiul acesta să vă puneţi dulama.

O icoană a Maicii Domnului. Mai sus, o cruce. Pe masă, un sfeşnic. O Psaltire. Un Ceaslov. O Evanghelie în limba slavonă.

- Aici veti rămâne.

„Astea sunt” - mi-am zis - „trăieşte cum vrei”.

Aceasta este adevărata viată monahală, nu cea pe care o facem astăzi.

De a doua zi dimineaţă la treabă. Prima mea ascultare a fost să îngrijesc vacile. Aveam 48 de vaci. Şi trebuia să le îngrijesc pe toate şi să le spăl. Trebuia să scot apă din fântână. Mi-au sângerat amândouă mâinile... Dar din fericire eram foarte sănătos şi foarte inimos. Până la execuţia mea mă ocupam şi cu gimnastica. Din mănăstirea aceasta m-am dus la batalionul de execuţie.

Deci la început spălam vacile. După aceea mi-au recomandat să încerc să le mulg. Nu primeau femei la mănăstire. Călugării spălau. Călugării călcau. Călugării scuturau. Călugării îngrijeau de animale. Nu era nicio femeie acolo. Şi dacă apărea vreo închinătoare singură, o urmăreau şi n-o lăsau să facă nimic. Duminicile şi în sărbătorile mari (cum e Schimbarea la Faţă) veneau în jur de cinci închinători. În alte zile, nimeni. Cea mai apropiată locuinţă era la 10 - 15 km. Satul era şi mai departe. Mănăstirea primea mai ales bătrâni. Bărbaţii tineri veneau la mănăstire de obicei ca lucrători în perioada verii.

Apoi m-au pus să tai lemne pentru bucătărie şi să-l ajut pe bucătar să cureţe cartofii. Apoi m-au rânduit şi la bucătărie. Frământam şi făceam pâine. Era acolo o covată uriaşă. Puneam în ea doi saci de făină, adăugam maia cât trebuia şi apoi apă şi începeam să frământ. Covata era sus pe o masă mare. Mergeam frământând în jur împrejur 3-4 ore. Cu adevărat te istoveai, pentru că era o muncă cumplit de grea. Iar când aluatul era gata, începeam să fac pâinile. Brutarul venea şi le lua gata.

Apoi m-au pus vizitiul egumenului. Mi-au dat un cal bun, hamuri şi o trăsurică. A fost un cal foarte frumos. Îl numeau „Steaua". Mă iubea mult. Nutream o dragoste reciprocă. Mergeam cu egumenul la gară, la cei mari, la primărie.

De la un timp a început să vină agronomul la noi. Ne-a înregistrat averea. încă şi ce aveam în magazie. Apoi ne-a luat vacile şi ne-a dat o hârtie. După un timp l-a chemat pe egumen şi i-a spus.

- Să mergi la satul Nicandrovo şi să iei purceii!

Ne-au impus să creştem porci şi să plătim impozit pe vinderea cărnii, pentru că noi nu mâncam carne. Se putea să faci altfel?

Aşadar m-au trimis după purcei. Mi-au dat şi un sac mare.

- Haide, copile, la drum! Vei trece pădurea şi un sat. Vei merge cam 40 km. Să nu te rătăceşti!

Nicandrovo a fost aproape de Mănăstirea Cuviosului Nicandru din Pskov. Mănăstirea aceasta a fost vestită. Am ajuns. Am găsit sediul agronomiei. Ne-am înţeles să-mi vândă doi purcei. I-am pus în sac şi am reluat drumul spre mănăstirea noastră. Purceii s-au urinat şi m-au udat tot. Se urinau, guiţau, se zvârcoleau în sac. Nu le plăcea. Însă eu mergeam cu sacul în spate spre mănăstire. Ce groaznic a fost... Mi-aduc aminte că mi-au dat lacrimile... În cele din urmă am ajuns... Purceii erau vii. Nu mai guiţau. După opt ore de mers am ajuns cu sufletul la gură.

Purceii au crescut şi s-au înmulţit. Toate resturile de la trapeză şi de la bucătărie mergeau la porci. Am luat premiu la expoziţia de animale. Dar oamenii invidiau produsele noastre; spuneau glume nepotrivite despre porcii călugăreşti...

N-a trecut mult timp şi într-o zi m-a chemat egumenul:

- Vei primi ascultarea să paşti caii.

Mănăstirea avea 42 de cai. Am fost bun la călărie. De mic am practicat acest sport. Oricât de sălbatic ar fi fost un animal, îl înfrânam. M-am înarmat cu o vargă mare. Călăream fără şa şi mergeam în pădure la păscut. În spatele pădurii erau ogoarele şi pe acolo umblau lupii. Părinţii îmi spuneau:

- Ai grijă să nu-ţi mănânce lupii vreun cal, deoarece te vom pune la plată.

Sâmbăta seara se făcea vecernia, dar eu încă păşteam caii. Suna clopotul pentru masa de seară iar eu mă găseam pe drum.

În timp ce egumenul le-a spus de asta, unul dintre cei ce au auzit a spus:

- Bine, dar de ce îi trebuie mănăstirii atâția cai?

Dar egumenul i-a răspuns tăios:

- Cu ce te deranjează?

Lucrători angajau numai la arat şi la gră-pat. Toate celelalte trebuie le făceam noi singuri şi nu cumpăram nimic. Mai târziu a venit timpul ca noi să arăm şi să grăpăm. „Haide, înhamă şi du-te la arat!”. Am făcut această muncă grea. Am ţinut plugul şi mânam caii. Am grăpat. Am tăiat iarbă şi am dat vacilor şi cailor. Şi apoi am secerat. „Uite secera ta”. Căci femei - cum am spus -nu primeam în mănăstire. Ca să secerăm trebuia să mobilizăm toată mănăstirea. Apoi, după cosit, adunam fânul. în general toate muncile le făceam noi, oricare ar fi fost. Singurul lucru pe care nu l-am învăţat a fost să fac căpiţe.

Dar toate acestea au fost după purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Prin acestea, Domnul m-a pregătit ca să pot deveni monah...

Execuția sa (1919)

Detunătura s-a auzit dintr-o trăsură specială. Dar glontele m-a lovit uşor. Au crezut că au datoria să mă execute... De ce? Simplu. Au bănuit că vreau să evadez.

Ne păzeau 20 de oameni cu arme şi cu benzi de cartuşe puse în cruce pe umeri şi pe spate. Dar comisarul a fost „om”... A îmbrăcat o cămaşă albă. În mâna sa cea dreaptă ţinea un revolver, iar cu stânga mă ţinea pe mine.

- Ţine-te de mine! Să nu faci niciun pas alături, că te vor spânzura. Eu însă nu te voi lăsa în mâinile lor! [Din aceste cuvinte se vede că stareţul a fost acuzat fără să existe o acuzaţie vădită şi o vinovăţie]. Şi m-a urcat în trăsură.

- Aşadar, nu te-a executat el?

- Nu.

- Cine atunci?

- „Cekiştii”. Şi ne-au îngrămădit într-un vagon... Am stat închis în vagonul acesta 22 de zile... Denunţuri... Anchete... Şi noaptea...

- Ați fost mulţi acolo?

- Am fost... patru pe fiecare scândură. Toţi erau criminali... ucigaşi. Eu primeam de la mănăstire în fiecare zi câte o sticlă de lapte, urdă şi câte o pâine... Cu această pâine îi hrăneam pe toţi. Se mai omorau şi între ei. Pe mine nici nu m-au atins. Eram plini de păduchi într-un grad în care nu vă puteţi închipui... A tras un detaşament întreg. Acel comisar nu era cu ei. Numai i-a însoţit. El m-a dus în acea clădire de unde m-au îmbarcat în vagonul de fier.

- Cu ce te-au împuşcat?

- Cu carabina. De la 10 -15 paşi. Şase sau şapte bărbaţi... Am simţit că ard. Am fost luat în braţe...

- Şi cine te-a ridicat?

- Monahii. Au pândit...

- Au cerut voie să te ridice?

- Noaptea... M-au furat... Mi-aduc aminte. A venit cineva lângă mine. M-a căutat, s-a întors şi a spus celorlalţi: „Toţi, toţi!”... Şi au plecat... Dar acolo, aproape, în nişte paie, erau ascunşi monahii Isachie şi Vlasie.

- Dar cum te-au dus la mănăstire?

- Nu m-au dus la mănăstire. Au procurat mantale şi căciuli ale Armatei Roşii. Încă şi haine tot cu nasturi ai Armatei Roşii. M-au dus la gară... M-au îmbrăcat în acele haine. Şi într-un tren de răniţi ai Armatei Roşii m-au transportat la Leningrad. Acasă la mama.

„Să-ţi iei fiul!...”. Fiind englezoaică a rămas liniştită. S-a stăpânit. A spus numai atât: „Mulţumesc mult. Mulţumesc mult. Vă mulțumese mult...”. Nu i-a mai văzut niciodată... Mama mea, ca o englezoaică, avea nobleţe... Ducea dorul patriei ei... În Rusia a suferit... În 1923 a plecat în Anglia... Dar acolo, ea, care avea două diplome ale unor fundaţii de învăţământ superior şi una a *Institutului Tinerilor nobili* şi vorbea patru limbi, ca să trăiască, s-a umilit să lucreze la un restaurant... În ţara ei, mama mea (ca soţie a unui rus) a fost considerată o străină...

Exilul în Borisogliembsk (1929-1934)

Acolo, în munţii Caucazului, au executat pedeapsă cei acuzaţi de ilegalitate în munţii Caucazului. Şi eram mulţi: bătrâna Tesaloniki, Maria, Freza, Gruşa, Valentina, Iraida - Irina, PreaSfințitul Arsenie de Smolensk, Arhiepiscopul de Tver. Eram toți adunaţi acolo, fără ca unul să se fi cunoscut cu celălalt.

PS Arsenie de Smolensk a suferit pentru a doisprezecea oară pedeapsa exilului. Când a venit acolo, a fost îmbrăcat cu haine de porcar. Era mare la trup. Cu un cap mai înalt decât mine, cu umerii foarte lați. Totdeauna era de partea săracilor. Oricine îl vedea foarte uşor. Era un om obişnuit. Un sărac neobişnuit, care nu cerea niciodată nimic. Stătea în mijlocul nostru şi se ruga. A fost un bătrân sfânt. [Este dovedit că pe PS Arsenie l-au închis şi exilat numai pentru că era un om sfânt. Dacă se facea vinovat cu ceva, fie şi ceva foarte mic, îl arestau. Să nu uităm că din 1927 ruşilor le era interzis - sub pedeapsa cu moartea - să-şi boteze copiii şi că în 1932 s-a elaborat programul cincinal de propagandă antireligioasă cu scopul de a se uita numele lui Dumnezeu din Uniunea Sovietică. În 1941, statul sovietic a cerut oficial ajutorul Bisericii pentru a putea combate ofensiva germană la Leningrad. Iar în 1988 restabileşte cu rapiditate libertăţile religioase şi sărbătoreşte 1000 de ani de la creştinarea ruşilor].

- Din smerenie stătea în mijlocul săracilor?

- Din ce altceva? De altfel nici nu-i era posibil să se ascundă undeva. Noi l-am cunoscut cu toţii... împărţea tot ce avea. L-am luat de acolo. L-am îmbrăcat. I-am dat ce avea nevoie: dulamă, rasă etc. Dar el iarăşi le dădea... Şi uite toată această grupă: Tesaloniki, Maria (mai târziu cuvioasa Maria) Freza, Irina, am vieţuit împreună...

- Dar cum v-aţi întâlnit acolo? Şi cum s-a întâmplat să fiţi exilat şi să vă

întâlniţi cu toate aceste persoane?

- Prima mea pedeapsă a fost un exil datorită plângerii pe care am făcut-o. Eram sub supraveghere. La fiecare 1 şi 15 ale lunii trebuia să mă prezint la G.P.U. (securitate) să declar că n-am evadat, că sunt acolo. Dar ei ştiau sigur că nimeni nu putea evada de altfel, unde mă puteam duce?

- Dar ce lucraţi?

- Lucrul meu? Da, sigur. Predam lecţii la şcolile medii... La una din şcoli am predat germana... la alta engleza...

Închisoarea (1938)

M-am probat pe mine. Omul poate rezista 11-12 zile fără apă. În 1938 eram în puşcărie. Am făcut greva foamei, ca să cer un judecător. În 1938. Şi asta pentru că oarecare comisari voiau să mă judece, printre altele, încă o dată pentru aceeaşi nedreptate. Căci, credeau ei, am o pedeapsă mică. Şi căutau un motiv să mă execute.

M-au închis iarăşi la izolare etc. etc. Acolo am petrecut unsprezece zile fără apă.

Credeam că există o oarecare lege a nobleţii şi a onoarei. Şi prin faptul că, după ce le-am trimis o petiţie în două copii, i-am înştiinţat că voi continua greva foamei până la moarte, prin asta le-am făcut cel puţin o mustrare.

A mers bine. În cele din urmă, nu mai puteam nici să-mi târăsc picioarele. Mă sprijineam de perete. Am căzut la pământ. Eram istovit cu desăvârşire. „Muşte” negre, albastre şi altele multe zburau în faţa ochilor mei. Nu mai aveam putere nici să-mi mai mişc capul. Toate se învârteau.

În lagărul de concentrare. Şi cum am evadat... (1947)

Unde să merg îmbrăcat cu o bluză şi o bonetă? [Nu trebuie să uităm că stareţul a fost medic]... Am fugit de la morgă.

- Dar cum ai fugit fără haine?

- Haine am avut. Şi încălţăminte. De asemenea şi nişte pantaloni, pe care i-am cusut singur. Eram pregătit să evadez. Înainte de a fugi, am ieşit să mă plimb într-o gheretă, ca să cercetez pe unde şi cum voi putea fugi... Pentru că trebuia să ştiu pe unde se găsesc case, câini (mai întâi şi mai ales câini) şi colhozuri... Am străbătut toată pustietatea. Am trecut tot Kirkistanul şi toată Kirghizia. Pe unde treceam, îmi apăreau broaşte mari... şerpi uriaşi... diavoli şi orice vă puteţi imagina... O!, dacă nu aveam cu mine icoana Maicii Domnului!

- Ai avut o icoană?

- Da, icoana Maicii Domnului „Ajutătoarea tuturor”... Dar am pierdut-o... N-o mai am... Mi-au luat-o. Era un odor sfânt. Icoana aceea o aveam atunci la mine. Am

găsit-o la canalul Fergana. Era „Ajutătoarea tuturor”. Ea a fost păzitoarea mea. M-a păzit pe tot drumul din clipa când am evadat. Acolo, în canalul Fergana, numit şi Canalul lui Lenin, am căzut. Dar o aveam la mine. M-au scos de acolo şi m-au dus la cimitir. O aveam încă la mine. Şi s-a făcut minunea. Crucea de chiparos pe care au pregătit-o pentru mine a fost înfiptă la mormântul Duşiei, iar eu am luat crucea ei şi am plecat.

Pentru încă o dată m-au scăpat. Dar pe drum am păţit-o!... Am căzut în mâinile lor... Am nimerit la sediul unui colhoz. Şi au început să mă cerceteze: „Cine eşti? De unde vii? Unde mergi?”. Şi altele. Le era uşor să cheme poliţia telefonic. Dar n-au făcut-o. Dimpotrivă. Mi-au adus de mâncare. Mi-au dat ceai. Iar când a început să se întunece mi-au zis: „Acum pleacă!”.

Era întuneric. Un întuneric dens. Şi era o regiune plină de câini... Şi eu trebuia să fug... Unde să merg? Am început să strig, să strig cât de tare puteam.

- Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă! Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuieşte-mă!

Şi m-a scăpat. Am trecut de oraşul Sibir. Am ajuns în Asia Centrală şi m-am aflat într-o pustietate uscată. Trebuia, oricum, s-o străbat. Din fericire aveam cu mine o hartă. Ştiam că cea mai apropiată localitate va fi Taşkent. Şi Dumnezeu m-a miluit. M-am întâlnit cu un om foarte bun, care mi-a spus că mă va lua cu avionul său ce zbura către Taşkent. M-am apropiat de aeroport. Era un avion mic [Şi cea mai îndrăzneaţă imaginaţie cu greu va putea concepe această imagine a zborului fericitului stareţ]. Transporta lână de oi la Takşent. Am fost fericit. Avionul zbura gol.

M-am apropiat şi am întrebat:

- Unde zburaţi?
- La Taşkent, mi-a răspuns.
- Luaţi-mă şi pe mine, vă rog! Cred că vedeţi că nu sunt om oarecare.

- Văd după mâinile tale că nu eşti un om simplu. Urcă şi stai. Numai să te ţii, deoarece nu există bare de care să te sprijini.

M-am retras în partea din spate a avionului şi m-am pironit în picioare pe o scândură mică. Erau numai două scânduri. Peretele era dintr-un placaj foarte subţire. Iar jos, sub picioare, nimic altceva. Nu se afla nimic de care să te ții. Mi-am fixat cât de bine am putut picioarele pe scândură (eram încă cu pantofii). Şi mi-am pus un canon aspru să nu privesc decât pe ferestruica ce se afla în spatele pilotului, în dreptul cefei lui. Ne-am ridicat de la pământ. Am simţit că leşin. Eram flămând. Îmi era sete. De câteva zile nu mai pusesem nimic în gură. Saliva mi se uscase în gură cu desăvârşire. Dar trebuia să zbor. Dacă nu foloseam această ocazie, aş fi fost pierdut cu siguranţă.

Într-adevăr, pentru noi, monahii, aşteptarea este cerul. Pe pământ nu avem pe nimeni şi nimic.

Cel mai important pentru mine a fost atunci să nu privesc deloc în jos. Altfel, într-o clipă aş fi fost pierdut.

Deodată am simțit că mi se învârte totul înaintea ochilor... Numai un şoc şi gata... Fereastra era destul de mare să încap pe ea şi să cad... Şi închipuiţi-vă, avionul nu zbura lin. Erau goluri de aer. Să mergi aşa... Am zburat trei ore.

Pilotul îşi aruncă ochii înapoi şi mă vede:

- Mai eşti aici? mă întreabă.

Am mers bine. Dar deodată... Ce se întâmplă? Gol... Nisip... Nisip fierbinte... Şi un vânt nebun care se juca cu nisipul. Din când în când vedeam turme de oi şi câini. Şi un cioban călare pe un cal le păzea. Am văzut şi cămile, care mergeau undeva, una în spatele celeilalte. Din când în când intram în nori. Era foarte interesant să-i vezi că seamănă cu caimacul sau cu spuma laptelui... Puţin a lipsit să înceapă a-mi curge saliva...

- Ţineţi-vă! mi-a spus deodată pilotul. Nu mai avem mult. Vom ateriza

repede.

În depărtare se văd locuinţe. Ne aflăm în Uzbekistan. Avionul s-a întors brusc la dreapta. Am luat-o spre sud către Taşkent. Şi am început încet-încet să coborâm. A început iarăşi să mi se învârtă totul înaintea ochilor. Am simţit o presiune în urechi.

- Ţineţi-vă! Peste puţin timp vom atinge pământul!

Ne apropiam de pământ. Am simţit o zguduitură puternică, care ar fi putut să mă arunce departe de pe scândura mea, dacă nu mă ţineam. M-am simţit ca şi cum aş fi fost beat. Nu mai aveam putere să mă ţin. Ah, cât mai repede posibil! Pot să cad, fie şi de la al doilea etaj, numai să fiu pe pământ. În sfârşit, a coborât. Spre binele meu, destul de lin. Ne-am oprit. Eu am coborât şi am căzut la pământ stând aşa mult timp. După o vreme pilotul a venit la mine. Şi-a închipuit că eram mort. Dar nu. A fost un om bun.

- Drum bun! - mi-a spus.

Ne-am strâns mâinile.

- Spre oraş? Uite acolo este oraşul.

Eram destul de departe. Până la Taşkent mai erau 5 km. Eram plin de bucurie că mă aflam pe pământ.

Acolo m-am întâlnit cu arhiepiscopul Luca, cu Arsenie al Novgorodului şi Arsenie al Tverului. După puţin timp a venit şi PS Filip al Astrahanului.

Prea Sfinţitul Episcop Kiril Penzas s-a ridicat în picioare, m-a îmbrăţişat şi m-a sărutat.

- Sunteţi al meu, mi-a spus. Veţi rămâne pentru totdeauna cu mine. Veţi avea ce veţi vrea. Staţi lângă mine. Vă voi rândui director al Şcolii preoţeşti de la Penza. Mă preocupă mult gândul să pun bazele unei şcoli preoţeşti pentru pregătirea preoţilor şi diaconilor. Ştiţi, preoţii noştri sunt la un nivel foarte scăzut. Vă voi ruga să luaţi în primire

funcţia de director.

Frumoase cuvinte pentru clipa când eu aveam o bonetă pe cap, eram plin de păduchi, cu nişte pantofi rupţi în aşa hal încât degetele îmi ieşeau afară. Şi pe deasupra, mai venise şi iarna. Era zăpadă peste tot.

- Unde vrei să pleci acum?

- Voi merge la gară, i-am spus. Mi-am reţinut loc. Vreţi să-mi daţi ceva bani ca să-mi plătesc biletul?

- Sigur! Sigur!

A început să plângă. Dar nu m-a refuzat. Mi-a dat şi bani. Mi-a dat şi pâine. Şi de toate.

Am plecat la gară. Voiam să călătoresc, să merg în altă parte. Dar am amânat plecarea cu zece zile. Aşadar am rămas în gară 10 zile. Am mai trecut o dată pe la episcop când mi s-au isprăvit bucăţile de pâine pe care mi le-a dat şi trebuia să-mi procur iarăşi ceva de mâncare. M-a ospătat din nou cu de toate. Iar eu i-am făgăduit că voi trece să-l văd, dar spălat şi aranjat, şi nu-l voi mai supăra cu nimic.

Şi i-am făcut pe plac. Dar la Borisogliebsk a trebuit să stau lângă sobă un an întreg pentru că mi-a fost imposibil să plec undeva. Am plecat acolo numai cu o reverendă şi cu o flanelă de lână... Faţa mi s-a înăsprit.

Când m-am prezentat la el nu m-a cunoscut. Şi m-a întrebat:

- Cine eşti?

Eu l-am înmormântat. A fost un ierarh cult. Mai înainte a fost căsătorit. A fost slujitor la Catedrala Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel din Kuibîşev, acolo unde acum slujeşte de obicei Prea Sfinţitul Ioan. A fost superiorul catedralei. De acolo „l-au luat”. „L-au ras”, ca şi pe noi toţi şi l-au pus să îngrijească caii zece ani. A spălat iepele, le-a îngrijit, le-a

păscut la un oarecare lagăr de concentrare.

M-a rânduit într-un post foarte greu când am mers la el să-l văd. S-a bucurat şi imediat mi-a spus:

- Te rânduiesc superiorul Bisericii din Ruzaevcaz.

Pe protoiereul de acolo l-a rânduit al doilea. Dar asta nu mă odihnea pe mine, ca ieromonah ce eram.

- Lasă-mă, stăpânul meu, să fiu eu al doilea. Îmi este mai cu tihnă, mai cu plăcere.

Dar acela nici nu a vrut să audă.

Din convorbirile sale cu fiii săi duhovniceşti

Cerințele rugăciunii

V-aţi întrebat vreodată: „De ce astăzi, chiar dacă m-am sculat din somn, nu am poftă să mă rog? Capul mi-a fost liniştit. Gândul cu desăvârşire luminat. Trupul odihnit. Nimic nu m-a durut... Aşadar de ce nu am dorinţa de rugăciune? De ce mi-e greu să cad la rugăciune? De ce după şapte sau mai multe ore de somn se află încă stăpânită în mine nepăsarea cea mult plăcută mie şi nepofta pentru cele duhovniceşti? Ce este de vină? Nu cumva trândăvia mea?”.

Cu siguranţă nu. Undeva în altă parte trebuie să căutăm pricina.

- Aşadar, nu este vorba numai de trândăvie şi lenevie? Este şi altceva?

- În cazul acesta, lenevia nu joacă un rol important. Ci împunsăturile conştiinţei au însemnătatea cea mai mare. Şi se întâmplă asta pentru că inima nu este curată; pentru că din ea ies toate cele rele. De aceea, fă bine şi fă aşa: stai la măsuţa ta, ia o hârtie şi un creion şi încearcă să-ţi aduci aminte ce s-a întâmplat. Ce rău ai spus ieri, dimineaţa sau seara. Ce rău ai cugetat. Şi mai mult, ce rău faci încă şi te mai stăpâneşte. De vei face asta, vei găsi care este lucrul ce te face să pierzi putinţa şi dreptul să te rogi. Să nu uiţi asta niciodată. Adică putinţa şi dreptul rugăciunii. De multe ori avem putinţa, adică putem să ne rugăm, dar n-avem dreptul. Şi nu-l avem când nu vrem să iertăm pe cineva, sau când nici nu facem vreo încercare să-l iertăm. De ce? Simplu, pentru că suntem pomenitori de rău.

- Deci, în care caz nu trebuie să ne rugăm când avem posibilitatea, dar nu avem dreptul?

- Ceea ce spui este o greşeală. Dacă ai posibilitatea, dar simţi că nu ai dreptul să te rogi, scrie asta în mărturisirea ta. Iar ceea ce scrii pe hârtie referitor la cele din sufletul tău, le scrii lui Dumnezeu şi astfel, chiar când scrii, dobândeşti imediat dreptul să te rogi. Iar înăuntrul tău începe să se petreacă o taină. Mai întâi de toate, prin această lucrare a ta, ai stabilit greşeala ta. Ai făcut o autodojană. Nu este aşa? Ai formulat dorinţa să aduci lui Dumnezeu pocăinţa ta. Nu este aşa? Iar dorinţa asta a ta trebuie să te smerească înaintea oricărui om, pentru ca să primeşti iertare. Cu alte cuvinte, cu acestea pe care le scrii faci cunoscut că scopul tău este să-ţi osândeşti păcatul. Şi astfel vezi greşeala. Şi nu numai că o vezi, ci începi să te rogi şi să suspini pocăindu-te. Iar prin asta oficializezi hârtia ta.

Asta este psihologia comuniunii cu Dumnezeu.

Când ştim că am jignit sau că am judecat pe cineva şi ştim că acela, ca jignit, nu se poate ruga, îndreptăţi sau justifica, nu va trebui să facem ceva ca să poată şi acela să se roage? Acela, în astfel de situaţie, se găseşte în întuneric. Pentru azi nu mai este creştin. Îngerul lui păzitor îl părăseşte. Dar pentru toate acestea greşesc eu. Acesta este creştinism? Ce s-a călcat? Legea dragostei. Nu este aşa? Da. Legea dragostei.

Aşadar, nici-un fel de asceză, nici postul, nici milostenia, nici inima milostivă, nici dumnezeieştile liturghii nu folosesc. Îţi foloseşte să te împaci cu Dumnezeu, să te împaci cu conştiinţa ta şi să-ţi osândeşti păcatul tău; să faci, ca la prima ocazie potrivită, cât mai repede posibil, să te grăbeşti să ceri iertare. Iată de ce cel mândru greu se poate împrieteni cu Dumnezeu. Pentru că nu poate spune: „Iartă-mă!”. Cui? Unui om. Unuia la fel ca el. Şi astfel rămânem pironiţi în rău. Rămânem într-o stare de plâns.

Pricina tuturor relelor este iubirea de sine. Şi de aceea, de starea noastră depind viaţa veşnică şi mântuirea noastră. Sfinţii Părinţi spun că unde nu este smerenie, nu este mântuire. Poți să posteşti mult, să te rogi mult, să citeşti Psaltirea, paraclise, acatiste, dar nimic nu-ţi vor ajuta. Poţi să porţi zdrenţe, poţi să dormi pe pământ, însă

acestea cu nimic nu te vor ajuta. Vor fi numai o manifestare a fanatismului.

Domnul nostru ne-a dat, ca lege, poruncile Fericirilor. Oare nu cumva acestea nu sunt lege? Dar în ele nu ne-a spus: „Să posteşti, să porţi zdrenţe, să ai păduchi, să nu te speli, să te schimbi o dată pe an". Nicăieri nu este scris acolo aşa ceva. Dar nici să săruţi icoanele, să aprinzi candelele şi lumânările...

Ce spun Fericirile? Fericiţi cei milostivi. Fericiţi cei curaţi cu inima. Fericiţi cei săraci cu duhul. Nu-i aşa?

Fericiţi cei curaţi cu inima. Merită să ne oprim la această fericire, pentru că ea le cuprinde pe toate. Şi pe prima şi pe a doua şi pe a treia... „Cei curaţi" şi mai ales - „cei săraci cu duhul". Nu este vorba de curăţenie trupească. Deloc. Ci de curăţia inimii. Ai dreptul să te rogi? Îi iubeşti pe toţi? Ţi-ai luat iertare de la toţi? Aceasta este curăţia inimii. Dar dacă eşti viclean, dacă ai inima vicleană, în nici-un fel nu te poţi ruga, pentru că eşti vrăjmaşul lui Dumnezeu şi prietenul diavolului.

- De multe ori omul are părerea că-i iubeşte pe toţi. Dar dacă-l cercetăm mai la adânc, dacă-l „scuturăm", vom vedea că nu iubeşte pe nimeni!... De ce?

- Asta i se pare din pricina iubirii de sine, a mândriei lui, a părerii lui despre sine, a marelui său „eu".

- Cum se explică asta psihologic? Pentru că-l vezi credincios şi că-i iubeşte pe toţi.

- Ştii care este cauza tainică? Este foarte simplă. Un om ca acesta nu are deloc dispoziţie de jertfă.

Să nu aveţi în inimile voastre „eul". Nici ca povăţuitor, nici ca sfătuitor...

Acesta este începutul smereniei, care este smerenia inimii. Fără această zdrobire a egocentrismului, nu doar că nu se poate vorbi despre smerenie, dar nici să prindem sensul ei.

Modestia este legată, de obicei, cu cuminţenia. Cel care nu este modest şi cuminte, nu va putea fi smerit. În adâncul lui poate fi trufaş. De aceea, smerenia este legată de obicei de o purtare exterioară corectă, de cuminţenie. Să nu faci pe dascălul cu nimeni. Nu învăţa pe nimeni. Nu da sugestii. Nu îndrepta. Nu te îndreptăţi (ca să faci impresie bună).

Iată, aceasta este cea mai scurtă cărare care duce către smerenie, către smerenia inimii. Să cred că nu sunt decât o muscă. Acela care dispreţuieşte aceste manifestări ale micşorării, nu are nici-o legătură cu smerenia. Şi cel care nu are smerenie, nu are nici-o nădejde de mântuire. Se poate mântui numai cu mila lui Dumnezeu.

Pentru noi, sensul vieţii şi scopul vieţii sunt acelaşi lucru. Viaţa pământească ne este foarte aspră. Şi, prin urmare, nu poate avea nici un sens. În punctul acesta lumea creştină se deosebeşte mult de cea idolatră. Cine are fericirea pământească, sfârşeşte la cimitir ca un nebun.

- Cum trebuie să înţelegem cuvintele „nu te îndreptăţi”?

- Să nu te îndreptăţeşti când din întâmplare ţi se spune ceva urât, când unii cugetă cum vor ei despre tine; fie că cugetă bine, fie că cugetă rău, să nu te deranjezi. Într-adevăr, „să nu te îndreptăţeşti” este o virtute destul de grea şi complicată.

Totdeauna cel ce se îndreptăţeşte (pentru a face o impresie bună celorlalţi) nu are smerenie. Pentru că a mă îndreptăţi pe mine ca să fac o impresie bună înseamnă a tremura să nu mă judece, să nu gândească şi să nu spună ceva rău despre mine. Nu este aşa? Iată, din pricina asta ne îndreptăţim.

Deci, prima şi cea mai scurtă cărăruie pentru a ajunge la smerenie este să nu ne îndreptăţim. Aceasta este smerenia inimii... Şi smerenia inimii se va preface în smerenia gândului şi în smerita cugetare. Pentru că, fără smerenia inimii - smerita cugetare, smerenia minţii şi a gândului sunt cu desăvârşire imposibile.

Rugăciunea mijloceşte cunoaşterea lui Dumnezeu. Cunoaşterea de Dumnezeu n-o găsim în cărţi prin citire, **ci prin rugăciune** cu lacrimi, cu suspine; **prin rugăciuni scurte şi mici**.

Episcopul Teofan Zăvorâtul a fost un pedagog strălucit. El susţine următorul început pedagogic drept: trebuie să învăţăm pe oameni să se roage nu numai cu mintea, ci şi cu toate simţirile lor. Da, trebuie să învăţăm să ne rugăm cu toate simţirile noastre şi cu toate oasele noastre. Omul merge la Dumnezeu făcând o „ieşire" din sine. O ieşire eroică.

De obicei, rugăciunile lungi nu sunt ortodoxe. Confesiunile heterodoxe se roagă cu rugăciuni lungi şi mentale fără participarea inimii. Timp de trei ani am fost obligat să merg la manifestările evlavioase protestante luterane, care se făceau în limba franceză sau germană. Se rugau, spunând de fiecare dată ce le venea pe limbă. Şi nu din cărţi ci ceea ce-i venea fiecăruia în minte se transforma în rugăciune. Nişte chestii tărăgănate, care urcau până la o aşa înălţime, încât te întrebai: „Cum să mai cobor de aici?". La fel este şi cu predicile lor. Să înveţi pe cineva dintre protestanţi şi în general dintre heterodocşi să se roage ortodox? Imposibil.

Numai în Biserica Ortodoxă oamenii se roagă cu rugăciuni scurte: cu rugăciunea lui Iisus întreagă sau numai cu două cuvinte ale ei. Asta înseamnă să faci să se roage şi venele şi oasele tale.

Episcopul Teofan scrie: „Ai grijă de interiorul tău cu ceasul". Adică cum ți-a rânduit duhovnicul tău. Ţi-a rânduit să faci rugăciunea ta de dimineaţă 20 minute. Douăzeci de minute să stai în picioare înaintea icoanelor, nu ca să priveşti icoanele, ci ca să spui 20 de minute aceeaşi rugăciune. Asta este rugăciunea. Încet-încet. Literă cu literă.

Pentru ca să-ţi adăpi mintea.

Iată pentru ce fiecare om trebuie să aibă un canon şi trebuie sfătuit să şi-l ţină. „Împărate ceresc” de patru ori. Pentru că, după cum ştiţi, Dumnezeu vrea inima noastră. Nu rugăciunile, ci inima noastră. Trebuie deci s-o transformăm, s-o preschimbăm, s-o înmuiem, să ne facem o inimă arzătoare, fierbinte. Nu este aşa? Ca să se facă flăcări. Cărbune aprins. Cuviosul Serafim de Sarov a fost într-adevăr un cărbune aprins. Dar asta nu puteţi nici să v-o închipuiţi. Stătea cu picioarele goale în zăpadă, iar în jurul lui zăpada se topea. Şi asta deoarece se ruga. Era ca un foc care cu adevărat ardea totul. Aceasta este rugăciunea. Rugăciunea nu înseamnă să deschizi o cuvântare cu Dumnezeu. Rugăciunea este flacără. O flacără care înghite totul. Această flacără curăţă, reînnoieşte, dă viaţă. Din bolnav te face sănătos. Fără medicamente. Învaţă să te rogi şi vei fi bine. Rugăciunea face tare, puternic, sănătos, rezistent şi energic pe omul chircit, bolnav şi slab. Numai rugăciunea. Numai ea. Rugăciunea care iese din inima înfrântă şi smerită. În aceasta constă taina rugăciunii.

Cine nu se roagă cu duhul înfrânt şi smerit este ca şi cum ar încerca să fixeze boabe de fasole pe un zid de piatră.

Noi ne rugăm de formă. Da, ne rugăm de formă când ne rugăm într-o stare de tulburare. Simţim că ceea ce cerem este o îndrăzneală dar, totuşi, cerem. Avem obligaţia să spunem: „Facă-se voia Ta”. În toate, în toate. În toate să se facă voia Ta. Dar cuvintele acestea nu ne plac. De ce? Pentru că nu avem smerenie. Pentru că nu avem ascultare. Deci când ne rugăm în această stare, starea aceasta a noastră nu ne lasă să simţim în rugăciune nici bucurie, nici linişte. Acesta este barometrul rugăciunii. Barometrul ascultării cererilor noastre este pacea, liniştea, bucuria. Iar când o astfel de bucurie nu se află în sufletele noastre, rugăciunea noastră este formală.

Să fim oameni cu adevărat. De multe ori mâhnirea noastră nu se vindecă. Nici atunci când cerem asta lui Dumnezeu prin rugăciune. Totuşi, cel mai bine este să încercăm

să dărâmăm acest zid şi să desfacem acest nor al mâhnirii cu rugăciunea lui Iisus şi, de asemenea, cu rugăciunea din inimă către Maica Domnului: „Preamilostivă Stăpână, Preasfântă, Preacurată Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, Marie, Maica Domnului, nu te scârbi de mine, nu mă lepăda pe mine, nu mă părăsi. Roagă-te pentru mine. Auzi-mă. Ajută-mă şi iartă-mă”. Această rugăciune este obositoare, dar învinge mâhnirea. Să repeţi ori de câte ori poţi: „Facă-se voia Ta. În toate. În toate. În toate”. Da, ca şi cum am fi dobândit ceea ce cerem, să zicem: „Facă-se voia Ta”. În toate. În toate. În toate.

- Cum putem împăca rugăciunea lui Iisus cu slujbele bisericeşti?

- Problema aceasta este foarte serioasă şi importantă. În nici-un caz nu se îngăduie să se spună rugăciunea mecanic. Spunând-o trebuie să plângem. Să nu te nelinişteşti dacă atunci nu auzi cântările şi cuvintele slujbei. De obicei, trebuie să faci aşa: să faci în acelaşi timp două lucrări: Urechile să asculte cântările şi citirile (participarea creierului), în timp ce inima să plângă şi să suspine în rugăciune. Trebuie să le amestecăm. Din două, să se facă una.

Inimă creştinească

- De multe ori am avut gândul să te întreb din ce pricină sunt aceste întrebări: „Cum nu înţelegi?”. „De ce nu mă întrebi?”. „Ce este aceea care te copleşeşte?”. „Ce e asta care te mâhneşte?”. „Din care pricină arăţi ca unul care este pierdut”?

- Totdeauna este o pricină. Lipsa inimii creştineşti. Inima cea rea. Inima care nu vrea să ierte. Inima care are vrăjmăşie şi din pricina asta nu vrea să ierte. Şi cu toate acestea, crede că are dreptul să spună rugăciunea: „Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri”. Şi astfel, mintea şi inima noastră vin în conflict şi în luptă cu noi înşine. Iar după unele ca acestea, mă simt atât de dezgustat, încât nimic nu mi se pare dulce. Nimic nu mai preţuiesc din cele dinafară, încă ajung să nu mai preţuiesc nici pe Dumnezeu. Şi mă gândesc că totdeauna rezolvam aşa problemele mele. Dar asta arăta că încă nu ajunsesem la punctul în care să văd că toată taina, toată sarea vieţii creştineşti este să ceri iertare. Să nu ştii şi să nu faci răul. Să nu cugeţi păcatul şi răul.

Beţivul, desfrânatul, mândrul pot să se facă vrednici de mila lui Dumnezeu. Dar cine nu iartă și cine nu cere iertare, silindu-se cât mai mult, nu poate să se împace cu conştiinţa sa. Un astfel de om s-a şters pe sine din viaţa veşnică pentru totdeauna. Şi cel mai mult în clipele acelea. Pentru că nu mai are nici-o legătură cu Dumnezeu. Şi nici vorbă să fie ascultat.

- Viaţa creştinească este firească în om sau trebuie s-o cultive?

- Nu, nu este firească. Şi pentru asta trebuie s-o cultive. Şi ceva mai mult, trebuie ca noi s-o facem cu lucrarea Sfântului Duh. Fiecare însuşire naturală ne vine de la părinţii noştri. Dar virtuţile creştineşti sunt roade ale Duhului Sfânt, nu lucrări ale sufletului.

- Şi nu poate fi o însuşire naturală (firească)?

- Nu poate. Ea este o strălucire a Duhului Sfânt şi se dă tainic cu rugăciunile părinţilor şi mai ales ale mamei. Deoarece mama îl alăptează pe copil, dându-se pe sine lui. Îl împărtăşeşte adesea. Îl duce la biserică. Îl pune să sărute icoanele, îl sfinţeşte cu semnul Crucii. Îl învaţă să facă semnul Crucii. Fără ca mama să se roage, este imposibil să alăpteze duhovniceşte un copil. Iar mama transmite copilului starea pe care o are ea faţă de Dumnezeu. Aceasta este aceea care sfinţeşte şi luminează pe cel înfăşat. Şi în asta constă taina maternităţii. Şi deşi asta este o temă deosebit de importantă, totuşi, din nefericire, părinţii se ocupă foarte puţin de ea. Deoarece li se pare că cel mai important lucru la copil este sănătatea trupească.

Nu trebuie niciodată să uităm că avem puteri trupeşti, sufleteşti şi duhovniceşti. Viaţa trupească, viaţa sufletească (firească a simţurilor) şi viaţa duhovnicească. De aici încep greşelile. Este posibil să se transmită copilului de la mamă - de la părinţi - un caracter minunat şi un suflet bun, dar nu şi harurile Duhului Sfânt: credinţă şi dragoste.

De aceea, satana se luptă cu multă mânie împotriva noastră, a ortodocşilor. Deoarece şi noi îi stăm împotrivă şi nu acceptăm înrâurirea (influența) lui cea rea.

Toţi creştinii sunt în război cu diavolul, dar mai ales monahii, luptătorii duhului sunt într-o luptă neîmpăcată cu diavolul şi cu îngerii lui, duhurile cele viclene, până la omorârea patimilor lor sufleteşti. Iar ziua tunderii în monahism trebuie să fie ziua încetării acestor patimi. De aceea, când se face tunderea unui oarecare monah, îl „tund" matur, deoarece el a rupt legătura cu mândria, cu desfrânarea şi cu dorinţa de slavă.

- Răul şi slăbiciunea. Ce deosebire este între ele?

- Răul este o stare a inimii. Slăbiciunea este o slăbire a omului. Slăbiciunea poate fi a voinţei, a însuşirilor psihologice, a sistemului nervos. Trebuie să fim atenți.

Deoarece altceva sunt însuşirile sufleteşti şi altceva harurile Duhului.

Lupta cu păcatul, milostenia şi protoiereul Ioan Cononov

- Este şi milostenie duhovnicească? Putem face milostenie şi fără bani, cu un oarecare lucru sau cu altceva?

- Desigur. Cu un sfat, cu compătimirea, cu lacrima. Când te bucuri cu cei ce se bucură. Când dai cuiva ceea ce-i lipseşte; ceva de care are nevoie. Potrivit bunului simţ, creştinul nu trebuie să spună niciodată „nu” nimănui. Dar se poate să nu ai nimic cu tine. Dă-i batista ta dacă este curată. Dă ceva. Porţi un baston? Dă bastonul. Mergi acasă fără batistă, fără baston.

Odată, în timp ce mergeam pe drum cu părintele Ioan Cononov, l-am auzit spunând unui sărac: „O clipă, să merg până la colţul acela şi-ţi voi da ceva”. A mers la colţ, şi-a scos ultima şi singura cămaşă şi a dat-o săracului. „Iată, ia-o!”. A rămas numai cu reverenda. Şi-a terminat toate lucrurile sale, iar acasă nu mai avea nici-o altă haină şi nimic altceva. A început să poarte hainele tatălui său. Dar şi pe acestea le-a dat săracilor. Femeia lui a început să se plângă. Nu mai avea cu ce să-l îmbrace. Dar, din fericire, ea a murit. Iar el a rămas liniştit.

Cât de mult îi plăcea să dea! Cei de acasă au ajuns în aşa măsură încât ascundeau totul de el. Şi sarea, şi zahărul, încă şi făina. Pe toate le împărţea. Dădea şi cărţile şi icoanele. Atât de mare era dragostea lui. Spunea: „Cum să nu-l alini? Cum să nu-

i fac şi eu o bucurie?”. Împrăştia mireasma multor virtuți minunate. A terminat Academia Teologică de la Kazan. Am făcut închisoarea împreună. Am mers la parohia lui şi am liturghisit. Am fost prieteni. „Prietenii noştri” ne-au băgat împreună în închisoare. La început, în celule diferite. Dar după un timp, au hotărât să ne pună împreună. Şi am rămas aşa împreună un an, amândoi într-o celulă. Nu ştiau că am fost prieteni. Mai târziu ne-au despărţit. Am rămas numai eu singur. Pe el l-au luat, l-au eliberat, dar nu pentru mult timp.

A fost un predicator minunat, un duhovnic minunat şi un psiholog adânc. A vindecat îndrăciţi. A tămăduit bolnavi. Slujbele, pe care le făceam împreună, ţineau şase ore. „Să le mai facem odată” - zicea el. Cântam Domnului troparele. De două ori. „Ce plăcut este! Ce frumuseţe! Să le mai zicem odată!”. Nu aveam cântăreți. Le rosteam numai noi. Noi şi poporul. Le citeam rar. Sâmbăta sau într-o sărbătoare mare le făceam pe glasul 8.

Într-adevăr, rugăciunea îl răpea. După puţin, eram şi eu răpit.

A fost un om ales. A fost un sfânt adevărat. Arătai unui îndrăcit o bucăţică de hârtie de la el şi imediat îndrăcitul începea să latre...

- Numai cu o hârtie de la el?

- Da. Cu o fotografie. Cu fotografia sa. Protoiereul Ioan Cononov a fost un om foarte serios. A slujit la Stavropol. Apoi l-au trimis în exil la Borisogliembsk. Şi pe mine tot acolo m-au trimis. Exil în adevăratul sens al cuvântului. Acolo, cum am spus, l-am cunoscut. A fost băgat la închisoare de 12 ori. Fără motiv. Nu s-a ocupat niciodată cu politica. Şi niciodată n-a purtat discuţii antisovietice. A fost foarte deştept. A fost un om foarte cuminte. A fost, cum se spune, un păstor bun.

Evanghelia o ştia toată pe dinafară, de la început până la sfârşit. Şi ştiţi care a fost teza lui de doctorat? A examinat din punct de vedere creştin scena cu starețul Zosima

din „Fraţii Karamazov”. Cu acest studiu al său, a devenit doctor.

Conştiința

Trebuie să ştim că organul nostru care se numeşte conştiinţă este un organ deosebit de fragil. Mai fragil şi decât micile ceasuri femeieşti, care la cel mai mic şoc se dereglează şi merg rău. Aşa este şi cu conştiinţa. Cea mai mică nelegiuire se răsfrânge în ea ca într-o oglindă. Conştiinţa este glasul Sfântului Duh. Cea mai mică silnicie a voinţei, a conştiinţei noastre, devine un păcat mortal. Pentru că atunci când noi nu dăm înapoi de la a face păcatul, cu toată împotrivirea voinţei noastre libere, cu toată împotrivirea unei voci din interiorul nostru, care este conştiinţa care protestează - şi ştim asta pentru că ni se întâmplă adesea aşa ceva - atunci noi constrângem sinea noastră să păcătuiască, silim sinea noastră să păcătuiască. Cât de minunată ar fi viața noastră dacă oamenii ar fi atenţi şi şi-ar păzi conştiinţa lor. Atunci nu ar fi necesară nici poliţia, nici judecătoriile, nici închisorile, nici nimic. Oamenii s-ar fi protejat unii pe alţii pentru că s-ar fi temut de păcat. Iar păcatul înseamnă să-L mâhneşti pe Dumnezeu. Iar frica de a nu-L mâhni pe Dumnezeu este dragostea faţă de El.

- Şi necredincioşii au conştiinţă?

- Desigur. Ea este legea naturală pe care ne-o dă Dumnezeu prin mijlocirea părinţilor noştri. Conştiinţa lucrează şi în ei, dar foarte bolnavă şi slabă. În timp ce conştiinţa sfinţită prin Sfântul Botez şi, încă mai mult, prin Sfintele Taine, lucrează foarte

clar, luminat şi sensibil. Şi cu cât mai mult o curăţăm - prin pocăinţă cu lacrimi şi prin mărturisire - cu atât mai mult pe toate le vedem şi le simţim mai bine. Iată de ce marii luptători ai lui Dumnezeu au fost atât de sensibili față de dragoste şi față de păcat. Şi exact aici se află sensul desăvârşirii lor.

- Părinte, ce se întâmplă când conştiinţa se întunecă? De unde trebuie să înceapă omul atunci? Poate să-şi regăsească curăţia conştiinţei lui?

- Desigur. Trebuie să se lupte şi să şi-o spele cât mai bine poate de murdăria depusă pe ea, prin taina pocăinţei. Adică se cuvine nu numai simplu să mergi la părintele duhovnic şi să te mărturiseşti - acesta este un lucru foarte mic -, ci să-ţi impună cel puţin un post aspru de 15 zile, să stai să citeşti canonul de pocăinţă sau Paraclisul. Şi mai presus de asta se cuvine să plângi pentru păcatul tău şi să ceri ajutor, ca să nu mai cazi iarăşi. După aceea trebuie să mergi la duhovnic şi să te mărturiseşti din nou. Iată aşa se sfinţeşte omul prin Taina pocăinţei. Aşa se şterge păcatul sau reaua obişnuinţă. Şi nu se mai repetă.

- Părinte, de ce postul nu mai ocupă astăzi primul loc. De ce este ignorat aproape peste tot? Nu cumva este un semn?

- Deoarece grija pentru dragostea de Dumnezeu, grija de mântuirea noastră şi de viaţa veşnică sunt alungate de tot sau foarte mult din viața noastră.

- Părinte, s-a spus că postul este mama tuturor virtuţilor. Aşa este?

- Da. Înfrânarea este mama tuturor virtuţilor.

- Este posibil să se dispreţuiască înfrânarea?

- Niciodată! Niciodată! Asta ar fi ceva înfricoşat. Ştim ce fel de pocăinţă au neortodocşii, că nu au post. Niciodată nu se primenesc (reînnoiesc). Şi niciodată nu pot tăia păcatul pe care-l iubesc. Pentru că pocăinţa fără înfrânare nu ne poate duce la Dumnezeu. Orice căinţă, orice faptă de pocăinţă este imediat legată de înfrânare. Închipuieşte-ţi că ai mâncat până aproape să crăpi şi apoi vrei să te pocăieşti. Nu va ieşi

nimic. Vei cădea mai mult în păcat. Diavolii te vor îmbrânci şi mai mult în păcat prin iubirea de sine. „Miluieşte-te pe tine! De ce consideri asta fără folos? Mănâncă ceva! Întăreşte-ţi puterile! Întinde-te! Odihneşte-te puţin!”. Astfel diavolii nu te vor lăsa să te pocăieşti. Iar tu îi vei asculta, din pricina iubirii de sine.

- Diavolii pot împiedica pocăinţa prin mijlocirea oamenilor? Întreb, deoarece hotărând omul să se pocăiască, să facă puţină înfrânare, să ţină puţin post, năvălesc atunci asupra lui din toate părţile şi-i spun: „Mergi şi te odihneşte puţin! Acum ai început şi tu să posteşti?! Îngrijeşte-te puţin de sănătate! Trebuie să avem puţină putere”.

- Desigur că pot. Omul ia de mai multe ori hotărârea să se pocăiască şi să se îndrepte dar ca să câştige un nume bun în lume. Şi atunci vedem că acest blestemat „eu” - mândria, îl împiedică. Iar omul, ca să zicem în două cuvinte, dă înapoi.

- De ce? Nu rezistă la această lovitură?

- Desigur că nu rezistă. Pentru că are iubire de sine. Însă cu smerenia se începe cu totul altfel, începe cu rugăciunea. Omul cere ajutor şi putere ca să urască păcatul. „Doamne, ajută-mă!”. Cere ajutor ca să-i vină în suflet această ură împotriva păcatului. Şi pentru asta face cererile: „Iartă-mă, ajută-mă, dă-mi!”. Iar cererile acestea pot să întoarcă şi pe cel mai rău ucigaş.

În viaţa mea de preot, am cunoscut multe desfrânate, care nu puteau nici să-şi imagineze că ar putea să trăiască fără preaiubitele lor patimi, fără mult dorita lor plăcere. Şi totuşi, acestea, pentru că pe de o parte erau mustrate de conştiinţă, iar pe de alta au crezut în Dumnezeu, mila lui Dumnezeu le-a adus la mine. La început a trebuit să-şi facă o silă cumplită ca să poată veni şi să stea în faţa mea. Dar încet-încet s-au obişnuit. Şi mă vizitau destul de des. Şi, în decurs de un an, au lăsat cu desăvârşire păcatul, şi-şi aminteau de trecutul lor cu o ură cumplită, cu dezgust şi cu lacrimi. Acestea desigur nu sunt „întâmplări istorice”, ci sunt fapte ce s-au petrecut. Iar una din aceste „doamne” este acum călugăriţă. Şi încă una dintre cele mai bune. Şi acum nimeni nu va putea să-şi închipuie şi

să spună că a fost una dintre acelea, deoarece pocăinţa nu numai că vindecă, ci şi reîntinereşte pe om.

Dar iată că satana îţi insuflă gândul că niciodată nu vei putea birui păcatul, prinzându-te în capcană. Gândul acesta este o cursă satanică, un cuget diavolesc.

Odată a venit la mine un hoț mare. Hoţia i-a devenit patimă. Nu putea să nu fure. Dar prin pocăinţă s-a făcut foarte curat. A dat înapoi toate, tot ce furase. S-a pocăit cu adevărat. Iar dovada că el s-a pocăit sincer este că astăzi este un soţ fericit. Nici nu vrea să-şi aducă aminte ce a fost. Ura faţă de viaţa lui trecută l-a vindecat de toate. Încă şi de frica că nu-l va ierta Domnul. Domnul însă l-a iertat din clipa când a urât dorinţa de a lua lucrurile străine. Desigur că a trebuit o luptă de mult timp. În intervalul acesta de timp a trebuit să vină la mine foarte des. Îl primeam ori de câte ori venea, fie că era zi, fie că era noapte. Îl chinuiau diavolii. La început mă ura şi mă ocăra, dar mă asculta. A făcut tot ce trebuia şi rugăciunile pe care i le-am rânduit. Şi a dat înapoi toate cele furate.

Fiecare cu chemarea sa

Mi-aduc aminte că de multe ori eram pus în situații dificile. Dar nu am fost niciodată singur, ci totdeauna mă însoţea puterea credinţei şi toate acelea pe care le-am luat de la părinţii mei, de la părinţii mei duhovniceşti. Şi mai ales rugăciunea. Totdeauna am fost monah. Şi datorită acestui fapt - şi pentru asta, slavă lui Dumnezeu - am avut marea ocazie să-mi arunc ochii adânc în sinea mea. Într-o astfel de situaţie nu nădăjduieşti în nimeni şi în nimic, ci numai în bunătatea lui Dumnezeu Care judecă bine toate. De multe ori se întâmplă ca Dumnezeu să vă dea un părinte duhovnicesc. Şi asta este o ocazie fericită. Eu, însă, L-am cunoscut pe Dumnezeu într-un mod cu totul diferit.

Încercaţi să vă imaginaţi: la vârsta de 12 ani am găsit, cu mila lui Dumnezeu, pe Domnul şi Ortodoxia. Eu singur. Eu, nevrednicul Edy, Eduard. A trebuit să ajung în contradicţie cu tatăl meu, cu mama mea, cu fratele meu şi cu toate rudele mele. Şi atunci L-am rugat pe Dumnezeu să nu mă clatin sau să cedez înaintea lor. De aceea, ca să nu se întâmple toate acestea - cum am vrut şi eu să fie - am hotărât să trăiesc duhovniceşte.

Situația asta m-a făcut să cunosc de atunci, fiind un copil de 12 ani, viaţa călugărească. Atunci, copil mic fiind, am înţeles „ceva" ce niciodată nu mi-ar fi putut spune cineva. La asta m-a povăţuit Însuşi Dumnezeu, în felul Său.

Şi când m-am încredinţat că Ortodoxia este singurul adevăr pe pământ, singura comuniune harică, care se păstrează din catacombe, de la Sfinţii Apostoli, de la Domnul până astăzi, am înţeles că nu-mi lipseşte nimic. De atunci, toate le-am văzut şi le văd prin această prismă. Ortodoxia este sensul vieţii mele. Viaţa veşnică şi drumul mântuirii se găsesc numai în Ortodoxie. Cu alte cuvinte, Ortodoxia şi faptul că sunt în Ortodoxie, în curtea Bisericii, îmi asigură mântuirea, dacă desigur şi eu păzesc Legea lui Iisus Hristos şi învăţătura Bisericii Ortodoxe. Ajutorul meu sunt Părinţii Bisericii, dascălii

Bisericii, păstorii ei. Nu alţii. Ceilalţi mă vor îngreuna numai şi mă vor împiedica. Este timpul, aşadar, să-i alung din viaţa mea.

Monah înseamnă „singur”. Înseamnă să fii unul, numai cu tine însuţi; totdeauna singur. Şi asta nu pentru că nu m-aş încrede şi în alţii. Pe toţi îi iubesc. În toţi mă încred. Dar mai bine este să fiu singur cu mine. Singur în mine. Şi, din pricina asta, rugăciunea mea copilărească către Iisus - „miluieşte-mă” - n-a încetat să-mi fie hrană nici când eram în închisoare. Şi, din pricina asta, nu m-am temut. Vorbesc despre anul 1919, decembrie. Da, nici atunci nu m-am temut deoarece n-am fost singur, împreună cu mine era Altul. Ce putere! Ce raze de bucurie! M-au lipit de perete, dar eu eram plin de bucurie, de pace. Şi aşa trebuia, deoarece Acela mă privea. Se uita la mine. Acela a îngăduit să mi se întâmple şi asta. Şi aşa trebuia să se întâmple. Eu am ştiut că am venit în lume nu pentru pierzare, ci pentru mântuirea veşnică.

Când eram în Mănăstirea Sfântului Sava Kripeţki, am încercat o uimitoare strălucire dumnezeiască de bucurie. Ştiţi de ce? „Cel Ce în toată vremea...”. A fost prima rugăciune pe care am învăţat-o. O citeam de o sută de ori pe zi. Nici „Tatăl nostru”, nici „Sfinte Dumnezeule”, ci numai „Cel Ce în toată vremea...”

Rugăciune

„Cel Ce în toată vremea şi în tot ceasul, în cer şi pe pământ, eşti închinat şi slăvit, Hristoase Dumnezeule, îndelung-răbdătorule, mult milostive şi mult milosârde, Care pe cei drepţi iubeşti şi pe cei păcătoşi miluieşti, Care pe toţi chemi la mântuire pentru făgăduinţa bunătăţilor ce vor să fie, Însuţi, Doamne, primeşte şi rugăciunile noastre în ceasul acesta şi îndreptează viaţa noastră spre poruncile Tale; sufletele noastre le sfinţeşte, trupurile curăţeşte, cugetele îndreptează, gândurile curăţeşte şi ne izbăveşte pe noi de tot necazul cel din rele şi durere. Înconjoară-ne pe noi cu sfinţii Tăi îngeri, ca prin mijlocirea lor fiind păziţi şi povăţuiţi, să ajungem la unirea credinţei şi la cunoştinţa slavei Tale celei neapropiate, că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin".

Apoi am învăţat: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt. Treime sfântă, slavă Ţie!". Este rugăciunea Sfântului Ioanichie cel Mare. Minunată rugăciune. Niciodată nu mă satur de ea.

Mi-aduc aminte că alergam odată, copil fiind, mergem prin nişte ogoare de grâu, prin grâul înalt, şi o rosteam.

De asemenea, m-am uimit de cuvintele Evangheliei: „Toate mi-au fost date de către Tatăl Meu şi nimeni nu-L cunoaşte pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni, decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere" (Matei 11, 27).

Da, aici este esenţa.

Pe Maica Domnului am cunoscut-o mai târziu.

Apoi am învăţat: „Învredniceşte-ne, Doamne, în ziua aceasta fără de păcat să ne păzim noi".

Mi-aduc aminte cum, copil fiind, alergam prin pădure şi spuneam această

rugăciune minunată: „Învredniceşte-ne, Doamne!”. S-a transformat în mine în cântec. Nu ştiam slavona veche. De aceea mi-a fost foarte greu să înţeleg sensul ei.

Slavona am învățat-o din Psaltire. Mergeam la fiecare slujbă, dar pe ascuns de părinţii mei. Îmi plăcea mult. Mergeam la biserică pentru aceste rugăciuni. Liturghia însă îmi era de neînţeles.

Această înclinare a inimii mele a fost chemarea mea. Fiecare are un fel al său de a fi. Fiecare trăieşte în felul său. Şi fiecare dintre noi este chemat la mântuire într-un fel cu totul unic, într-un fel al său.

Sunt unii care, atunci când se pocăiesc, se fac robi excepţionali ai lui Hristos. Dar de frică, deoarece tremură de cădere. „Doamne, nu mă pedepsi!. „Îţi făgăduiesc... Ai dreptate... Poţi... Numai nu mă osândi. Nu mă pedepsi!”. Iar acesta este începutul întoarcerii la Dumnezeu.

Când omul se roagă astfel, stăruitor şi statornic, cu frică şi cu cutremur, strigă cu zdrobire: „Miluieşte-mă, Doamne. Pedepseşte-mă aici, nu acolo!”, deoarece ştie şi este conştient că întoarcerea nu are statornicie şi se poate cădea iarăşi în păcat. Acesta este al doilea grad.

Apoi omul învaţă să spună: „Miluieşte-mă”, în diferite feluri, dintre care cel mai des este cel prin Rugăciunea lui Iisus (Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!). Şi astfel se ajunge la un alt grad de pocăinţă, încât pricinuieşte admiraţie şi uimire.

Să ne aducem aminte de ieromonahul Serafim cel zăvorât. A venit la pocăinţă deodată, văzând cât de murdară şi urâtă a fost viaţa sa. S-a întors la Dumnezeu într-o noapte. A mers la mitropolitul Antonie Batkovski la St. Petersburg şi l-a rugat să-l facă schimonah. Apoi s-a închis într-o chilie. A zăvorât-o şi a lăsat numai o ferestruică, pe unde să i se dea puţină mâncare şi apă. A petrecut în această închisoare douăzeci şi opt de ani.

În al patrulea an al zăvorârii sale, a primit harisma de a vedea cele spirituale. Şi a început să mărturisească pe oameni dinăuntru, fără să deschidă, fără să vadă feţe, fără să ştie nume. Şi asta în al patrulea an al pocăinţei lui.

Şi apoi? A început să izgonească diavoli, într-adevăr, tremurau de el. Mergeau să-l necăjească, dar el îi vedea cum vedem noi câinele, pisica, şoarecele. Şi-i vâna şi-i pedepsea. Avea îngăduinţa să-i bată. Îi bătea cu biciul. Îi vâna cu ceaşca de ceai sau cu ligheanul. Strigau, răcneau şi urlau. Ceilalţi monahi auzeau şi înţelegeau că-i biciuia.

Ferestruica era închisă. Noi nu vedeam nimic. Ne întreba: „Mi-aţi dezlegat pisicile şi câinii?”. Le poruncea să fugă, apoi iarăşi îi prindea. După aceea îşi impunea un canon de tăcere. Când diavolii îl necăjeau foarte tare, plângea. Plângea toate nopţile cu suspine. Uneori lăsa canonul tăcerii şi citea rugăciunile cu voce tare. Monahii ştiau că se roagă cu voce tare pentru că îl necăjeau diavolii. A fost şi asta o întoarcere ciudată la Dumnezeu.

Altul a găsit calea mărturisirii. De exemplu, cu fericita Dusia. Când încă mergea la gimnaziu, avea dorinţa adâncă să-L mărturisească pe Domnul. A ajuns la discuţii şi conflicte cu profesorii şi colegii ei. A fost nevoită să intervină cu curaj şi cu îndrăzneală când i-a auzit spunând cuvinte neevlavioase. Îi pricinuia bucurie când o ironizau, când îi spuneau că va trebui să se facă şi ea atee şi să se înscrie în Tineretul Comunist etc. Îi propuneau multe ca s-o avanseze. Dar, în cele din urmă, dragostea sa de Dumnezeu a povăţuit-o pe drumul spre mănăstire. Încă un fel de întoarcere la Domnul. Şi încă un fel ciudat.

Nu vă spun ce a fost, ce viaţă a dus, ce lucrare şi ce minte a avut; nici cât a iubit pe avva Dorotei şi Scara. Ştia pe de rost aceste cărţi. Le spunea pe dinafară fără nici-o greutate. A ajuns la punctul ca gândul ei să fie gândul Sfântului Ioan Scărarul. Pentru asta Dumnezeu a luat-o. A luat-o din întunericul acestei lumi.

Dumnezeiasca Liturghie

În ceasul în care Dumnezeiasca Liturghie se săvârşeşte pe pământ în biserică, se săvârşeşte şi o altă liturghie în cer. Iar asta a arătat-o Domnul unui monah dintr-o mănăstire. Avea ascultare să cureţe pronaosul bisericii mănăstirii. Un alt monah tânăr mătura în biserică. În ceasul acela se săvârşea într-un paraclis Liturghia. Monahul se ruga pentru el cum putea în simplitatea inimii sale. Deodată ridică privirea în sus şi vede cerul deschis şi o Sfântă Masă. În faţa acestei Sfinte Mese erau trei arhierei îngenunchiaţi. Într-o parte stătea în picioare un cor de o frumuseţe de nedescris. Făceau Sfânta Liturghie. O săvârşeau Sfinţii Ierarhi. Ierarhi ca Vasile, Grigorie şi Ioan, ca Atanasie şi Chiril, dascălii lumii.

Monahul a stat în picioare nemişcat mai mult de o jumătate de oră şi a privit. Era înmărmurit. Când s-a terminat Liturghia şi fraţii au plecat din biserică, l-au văzut pe acest monah că stătea nemişcat. Mătura i-a scăpat din mâini. Era ca un stâlp udat de lacrimi. Cu adevărat era ud de lacrimi. L-au luat cu atenție de mână, fără să-l întrebe nimic şi l-au dus la chilia sa. Iar aici a rămas câteva ore ca ieşit din minţi. Apoi a venit duhovnicul lui şi l-a liniştit. Când şi-a venit în sine, l-au dus la egumen.

Acolo, în faţa egumenului, a spus toate pe care le-a văzut.

Iată de ce vă spun că trebuie să aveţi totdeauna trezvie. Nu vă ocupaţi cu bucătăria. Nu vă ocupaţi cu nimic în timpul când la biserică se săvârşeşte Liturghia. Dacă sunteţi afară de biserică, nu staţi într-un loc retras ca să vă rugaţi. Să citiţi Evanghelia, Canonul preadulcelui Iisus, Paraclisul Maicii Domnului. Potriviți ora. Să începeţi la 10:00 şi să terminaţi la 12:30. La aceste ore, Patriarhul nostru săvârşeşte Liturghia. De obicei, la 12:20 se împărtăşeşte. Se împărtăşeşte timp de zece minute. Apoi împărtăşeşte preoţii şi diaconii coliturghisitori. Şi în jur de 12:35 merge la locul său, unde îi aduc ceva să bea.

Acolo îşi citeşte mulţumirea (de după împărtăşanie). Şi-o citeşte singur. Cel mai bătrân dintre preoţi stă în picioare şi aşteaptă să termine. Patriarhul nu vrea să se amestece în rugăciunea celorlalţi. Fericitul patriarh Alexei îşi citeşte mulţumirea foarte rar. Durează cam zece minute. Citeşte. Citeşte. Citeşte din nou. A fost un om al rugăciunii. Un mare om al rugăciunii. După ce se sătura, făcea semn şi cineva îi lua cartea. Atunci venea şi preotul cu ceva să bea. Lua o dată, îşi clătea puţin gura. Mai lua şi o bucăţică de anafură. Şi atât. Apoi veneau preoţii să ia binecuvântare de la el. Ce om paşnic a fost! Tot numai zâmbet. Abia acum cobora pe pământ, dar şi pe pământ stătea drept.

Orele acestea să le aveţi sfinte. Să nu vă îndeletniciţi cu nimic în timpul lor. Şi niciodată, niciodată să nu vă aflaţi în bucătărie. Nici să vă îndeletniciţi să priviţi ceva. Să nu vă îndeletniciţi cu nimic. Sărbătorile mari împărăteşti. Cele 12 praznice. Sărbătorile Maicii Domnului, ale Sfinţilor Arhangheli, ale sfinţilor mari, ale sfântului vostru apărător, să le respectaţi. Dacă pe acestea atât de simple nu le vom păzi, vom pierde frica de Dumnezeu. Iar când o vom pierde, vom ajunge ca păgânii şi vameşii, atei. Da, atât de mult ne golim, încât ajungem ca păgânii şi vameşii.

Odată, slujea un oarecare ieromonah. La „Sfintele, sfinţilor” a ieşit o flacără din potir. A ieşit în sus. Şi asta s-a întâmplat în zilele noastre cele pline de viclenie în epoca apostaziei. Şi era un ieromonah oarecare.

- Desigur, noi nu vedem asta. Dar oare şi acum coboară foc din cer la fiecare Liturghie?

- Cum să nu. Numai că noi nu-l vedem cu ochii noştri cei trupeşti. Dar nici nu ne este de folos să-l vedem, pentru că suntem mândri, iubitori de cinste, iubitori de slavă. Nici pe diavoli nu-i vedem, din aceeaşi pricină. Şi nici nu ne este de folos, căci poate ne vom mândri. Desigur că asta poate să ne facă şi credincioşi neclintiţi. Dar ne vom mândri. Şi cine simte o suficienţă duhovnicească, dispreţuieşte credinţa.

Iată o problemă interesantă, complicată şi grea: Care este participarea

mireanului, a oricărui om, a oricărui persoane nehirototine, la Liturghie?

De obicei se ia parte la ea din obişnuinţă. De obicei Liturghia nu se urmăreşte cum trebuie, nu se urmăreşte fiecare cuvânt care se cântă sau se citeşte. De obicei se ia parte la ea numai cu simţurile fiinţei noastre, numai cu prezenţa noastră trupească. Din pricina asta atât de rar iau oamenii mângâiere, bucurie, reîntinerire de la Liturghie.

Mai presus de toate, trebuie să ne îngrijim să fim în pace. Dacă vii la Liturghie fără să ai pace, cum să primeşti bucurie? Apoi trebuie şi participarea. Adică să urmărim cuvintele care se citesc şi se cântă unul după altul. Să ne luptăm să fim atenţi. Să nu vă lăsaţi în dispoziţia momentului. Să ne luptăm să biruim această dispoziţie sentimentală, această cădere iraţională. Numai atunci vom putea urmări şi înţelege cuvintele. Şi niciodată să nu uităm simţirea că ne aflăm înaintea lui Dumnezeu. Această simţire este de multe ori a minţii, o lucrare mintală, fără participarea simţurilor. Sentimentul în acordarea lui Dumnezeu este ceva străin în Ortodoxie. Iată de ce şi corurile noastre muzicale europene adesea ne împiedică în rugăciunea noastră. Pentru că introduc în viaţa noastră elementul sentimental.

Şi iarăşi, mai presus de toate trebuie să ne îngrijim ca rugăciunea noastră să se facă înăuntrul nostru. Cântările bisericeşti trebuie să fie mediul în care să se dezvolte ea. Dacă rugăciunea nu începe să lucreze înăuntrul nostru, niciodată nu vom putea intra în noi. Iată de ce este atât de energică recomandarea să mergi la biserică şi să te îndeletniceşti cu rugăciunea lui Iisus. Când obosim de rugăciunea lui Iisus, alergăm la slujba dumnezeiască. Totuşi, atenţie! Nu va fi ortodox să evităm sistematic orice fel de participare sentimentală la cult.

Auziţi adesea că este recomandată participarea întregului popor la cântare. Cântarea comună nu stârneşte atâta sentimentele intense ca muzica profană. Iată de ce poporul simplu, care nu înţelege muzica profană şi cea clasică, se roagă. În timp ce aşa zisa „intelighenţie”, cei culţi, care iubesc muzica clasică, se roagă numai sentimental. Şi

astfel nu primesc niciodată har şi mângâiere de la rugăciunea lor. Toată esenţa participării noastre la slujbele bisericeşti constă în aceea că trebuie să forţăm lăuntrul nostru să simtă fiecare cuvânt al rugăciunilor şi al cântărilor, cu alte cuvinte să se roage gânditor.

Trebuie să învăţăm să ne rugăm. Nu să citim. Să ne rugăm. Diferenţa este mare. Trebuie să ne rugăm cu simplitate şi firesc. Ca şi cum am rosti ceva. Să nu lăsăm niciodată ca citirea noastră să devină mecanică. Iar asta va reuşi numai cu osteneală. Multă osteneală. Muncă continuă şi neîntreruptă. Muncă cu răbdare. Muncă înăuntrul nostru.

Să zici: „Învaţă-mă, Doamne, să mă rog! Nu ştiu să mă rog!”. Acest suspin şi plâns trebuie să iasă dinăuntrul nostru ani de-a rândul. Şi Domnul ne va vizita. Va veni deodată. Ne va deschide mintea şi vom descoperi taina, cum trebuie să ne rugăm şi ce este rugăciunea.

Uneori această taină ni se descoperă în timpul Liturghiei, când ne împărtăşim cu Sfintele Taine. Alteori acasă. Ni se descoperă după suspinul neîncetat şi stăruitor: „Învaţă-mă, Doamne, să mă rog! Învaţă-mă cum să mă rog! Ştiu numai să citesc. Să mă rog nu ştiu”. Şi Domnul ne va învăţa şi ce este rugăciunea şi cum trebuie să ne rugăm. Dar atunci va trebui să păzeşti lăuntrul tău de orice păcat de moarte şi de orice neatenţie. Şi să te rogi ca Domnul să nu-ţi ia harul, această dobândă mare, această sfinţire a voinţei şi a inimii.

Am cunoscut un preot care niciodată nu putea învăţa să se roage. Dar, odată, în clipa când se împărtăşea, a luat Trupul Domnului nostru Iisus Hristos cu mâna lui stângă, l-a pus în cea dreaptă, cum facem de obicei, şi a început să citească rugăciunea: „Cred, Doamne, şi mărturisesc...”.

Când a terminat-o a început să se roage cu căldură şi smerenie, în timp ce din ochii lui curgeau lacrimile ca râul: „Învaţă-mă, Doamne, să mă rog! Nu am învăţat încă să mă rog. Citesc numai rugăciunile aşa simplu. Nu ştiu deloc să mă rog”. Faţa i s-a luminat

şi în lăuntrul său s-a deschis o altă minte. A început să spună pentru a doua oară: „Cred, Doamne...”, fără să-şi ridice ochii de pe Trupul Domnului. Diaconul l-a observat că nu-şi ridică ochii de pe Sfântul Trup. S-a apropiat de el şi i-a spus: „Hai, părinte, lumea aşteaptă”. S-a cântat chinonicul. S-a făcut o tăcere adâncă. A înţeles cum trebuie să se împărtăşească. Dar nu putea, oricât ar fi încercat. Oricât ar fi vrut. Stătea în picioare ca un pierdut, ca un stâlp de sare. Şi a înţeles ce este rugăciunea. Ca şi cum ar fi înviat. Ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un somn ciudat. De atunci, plânge neîncetat. Şi niciodată nu putea să-şi ia privirea sa de pe Prea Curatul Trup al Domnului [când privim pâinea dumnezeiască a Sfintei Euharistii trebuie să vedem în ea pe Hristos Mântuitorul pe tronul slavei Sale, de-a dreapta Tatălui. Când nu-L vedem aşa, înseamnă că nu primim Sfântul Trup cu credinţă, ci cu neruşinare].

Mitropolitul Veniamin al Petrogradului

Mitropolitul Veniamin Kazanţev, mucenicul cel sfânt care a fost executat, odată, în timp ce slujea, a văzut coborând o flacără de foc în Sfântul Potir. Toți am văzut-o. A fost ceva sensibil. Dumnezeu ne-a arătat asta, ca să vedem că nu a fost un mitropolit oarecare. O uriaşă flacără de foc deasupra Sfântului Potir. Harul dumnezeiesc. Dar acea flacără n-au văzut-o chiar toți. La câţiva nu s-a arătat, pentru că nu erau vrednici să vadă un astfel de lucru datorită vieţii lor. Au văzut-o numai acei cărora li s-au deschis ochii sufletului. N-au văzut-o numai acei cărora ochii le erau nişte „ochi umani". Încă şi dintre slujitori, arhimandriţi şi egumeni, n-au văzut-o toţi. Au auzit numai... zgomotul. Şi au înţeles că s-a produs ceva străin pe Sfânta Masă. Dar în realitate, nu se petrecuse nimic străin.

Ceva asemănător s-a petrecut şi în ziua tunderii mele. Mitropolitul Veniamin a plecat din lavră cu o căruţă. Da, s-a suit într-o căruţă. Atunci nu erau maşini. Nu erau automobile. Eu, în aceeaşi zi, mergeam de la Biserica Maicii Domnului din Kazan la lavră pe jos. Ne-am întâlnit. Şi ce văd? În loc de crucea obişnuită cu pietre pe care o purta, avea la piept o cruce roşie ca sângele. Şi îl întreb pe episcop:

- De ce, stăpâne, cruce roşie?

Mi-a răspuns:

- Voi fi mucenic. Mâine mă vor executa.

Cu câteva zile mai înainte l-au îmbrâncit pe drum în timp ce trecea pe drumuleţul Lavrei Sfântului Alexandru Nevski din St. Petersburg. Apoi a luat nişte metanii roşii, ca ouăle de Paşti. „Nu este posibil" - îmi spun. „Se întâmplă ceva rău". Şi s-a întâmplat.

Avea obiceiul demn de urmat de a citi mulţumirea de trei patru ori. Şi nu punea nimic în gură până nu termina rugăciunile. Cel care-i ţinea cartea nu avea răbdare, ci zicea: „Ce face episcopul acesta?”. Citea, citea, citea şi iarăşi o lua de la început. Şi nu trecea nici o zi fără să facă Sfânta Liturghie şi să se împărtăşească. Niciodată! Şi dimineaţa la ora 6:00 era în picioare.

- Şi când se culca?

- Târziu, noaptea. Ştiţi câte treburi avea? Dar a ştiut bine că taina acestei lucrări bune, lucrarea lucrărilor şi ştiinţa ştiinţelor, adică a bunei povăţuiri a păstorului, este rugăciunea. Şi, pentru asta, nopţi întregi le petrecea făcând rugăciuni către Maica Domnului nostru. Chilia lui era totdeauna luminată. A fost o chilie mare plină de icoane şi lumânări. În chilia sa nu era nicăieri vreun obiect de lux.

De obicei purta o reverendă şi era încins cu o curea de piele. Avea părul lung şi o barbă mare. Totdeauna era drăguţ. Faţa îi strălucea. Iar aceasta este o dovadă clară că avea în sine pacea lui Dumnezeu. Pentru că cine nu are în sine pacea lui Dumnezeu este plin de ciudăţenii, de tulburare şi de deznădejde. Aşadar, acest zâmbet minunat a arătat că a trăit în Dumnezeu şi pentru Dumnezeu.

Mitropolitul Veniamin a fost împuşcat de opt ori, dar gloanţele nu-l atingeau.

- Haide, părinţele, termină-ţi rugăciunile!

- Binecuvântat este Dumnezeul nostru...

Au tras din nou şi episcopul a căzut mort.

Mitropolitul Petrogradului Veniamin Kazanţev a fost un om plin de înţelepciune, de har şi de putere sufletească. Pe lângă asta, a fost atât de simplu, încât ruşii îl numeau „popik”, adică „părințelul”. Dar acest „părinţel” a intrat în inimile tuturor din St. Petersburg. Astfel, când în 1917 s-a făcut (pentru prima şi ultima dată în oraş) vot general pentru alegere de mitropolit, Veniamin a fost ales aproape în unanimitate, datorită

votării generale a săracilor şi chiar a muncitorilor, care l-au văzut ca pe omul ce a fost cel mai aproape de toți.

Ca mitropolit, Veniamin a folosit foarte rar asprimea.

În 1921, în Rusia Sovietică a fost o foame fără pereche în lume. Guvernul sovietic a exploatat cazul şi a cerut Bisericii să-l ajute pentru a face față situației. Patriarhul Tihon face cunoscut că cedează toate obiectele de preţ ale Bisericii, afară de acelea pe care nu este îngăduit să le dea folosinţei publice (sfinte discuri şi sfinte potire). Guvernul sovietic refuză să facă excepţie. Le voia pe toate fără excepţie. Şi a început confiscarea. Miliţieni şi militari necredincioşi năvăleau în biserici. Preoţii opuneau rezistenţă. Şi astfel, au început judecăţile şi execuţiile clericilor pentru rezistenţă împotriva stăpânirii cu acuzaţia de „antirevoluţionar” şi „duşman al poporului”.

Cu aceeaşi acuzaţie, după o astfel de întâmplare într-o biserică oarecare din Petersburg, este acuzat şi mitropolitul Veniamin, care a rămas totuşi permanent în Lavra Sfântului Alexandru Nevski.

Judecarea lui a durat două luni.

I-au imputat obişnuita acuză: „duşman al poporului şi antirevoluţionar”.

Mitropolitul le-a zis:

- De ce mă întrebaţi pe mine dacă sunt „duşman al poporului”? Întrebaţi poporul şi vă va spune!

Cei ce erau de faţă au râs de acuzele împotriva episcopului, care a fost cu totul departe de orice chestiune politică.

Procurorul a încercat să îndrepte situaţia.

- Aţi întrebat, zise acela, unde vedem organizaţia antirevoluţionară la care a luat parte acuzatul. Este în întregime înaintea dumneavoastră. Este Biserica Ortodoxă

care, cu organizaţia şi disciplina ei severă şi cu ascultarea exemplară a celor de jos faţă de cei de sus, constituie organizaţia cea mai antirevoluţionară din cadrul Uniunii Sovietice.

Procurorul, în pledoaria sa, a cerut ca Veniamin să fie acuzat ca „duşman al poporului". Apoi l-a chemat pe mitropolit pentru a se apăra pentru ultima dată.

- Până acum, i-a spus, ne-ai vorbit de fiecare dată despre alţii. Acum să ne spui ceva şi despre tine.

Mitropolitul s-a ridicat liniştit şi a spus:

- Despre mine? Ce să vă spun despre mine? Numai una... Nu ştiu ce aţi hotărât pentru mine: viață sau moarte. Dar orice ați fi hotărât, o voi primi cu aceeaşi linişte sufletească, îndreptându-mi ochii mei spre cer. Orice aţi hotărât pentru mine, voi face semnul cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci - şi spunând aceasta, episcopul şi-a făcut semnul Crucii cu evlavie - şi voi zice: „Slavă Ţie, Doamne, pentru toate! Pentru toate".

A fost condamnat la moarte şi executat în noaptea de 12 spre 13 august 1922 împreună cu alţi clerici. Veşnica lor pomenire.

Cu puţin înainte de emiterea hotărârii execuţiei sale, fericitul şi sfinţitul mucenic Veniamin a trimis o epistolă clericilor mitropoliei Petersburgului. Deoarece în asta răspunde la întrebările şi nelămuririle care chinuiau gândurile clericilor din Rusia, redăm mai jos un fragment din această epistolă în care vedem încă mai curat mărimea sufletului său:

„Când eram copil şi adolescent, citeam mult Vieţile Sfinţilor. M-a entuziasmat atunci eroismul lor, sfânta lor însufleţire. Dar şi mâhnirea adâncă că nu trăim acele vremuri şi nu ne este la îndemână să încercăm cele pe care le-au făcut ei.

Dar iată, timpurile s-au schimbat. Şi se deschide şi înaintea noastră posibilitatea să suferim şi noi pentru Hristos, de la ai noştri şi de la cei străini.

Într-adevăr este greu, foarte greu să sufere cineva. Dar pe măsura pătimirilor noastre, Domnul ne trimite şi mângâierea şi puterea Sa.

Totuşi, ce greu e să treacă cineva prin încercări! Ce greu e să se dăruiască cineva complet lui Hristos!

Astăzi mucenicia a ajuns la apogeu. Dar şi mângâierea lui Dumnezeu faţă de noi este acum nemărginită. Sunt plin de bucurie şi pace. Ca întotdeauna. Hristos este viața noastră, lumina noastră, odihna noastră. Lângă El şi împreună cu El totdeauna este bine. Şi peste tot bine.

Pentru soarta Bisericii nu mă tem. Avem nevoie de credinţă. Mai multă credinţă. Şi mai ales noi, păstorii ei. Să lăsăm multa noastră grijă, deşteptăciunea noastră, înţelepciunea şi puterile noastre şi să dăm loc harului lui Dumnezeu.

Punctele de vedere ale unora sunt străine de duhul evlaviei - mă refer la Platonov - care spune că trebuie să ne îngrijim să avem putere, ca şi cum toţi se vor da înapoi dinaintea ei.

Şi atunci Hristos? La ce ne va mai trebui Hristos? Pe Biserică n-o mântuieşte nici Platonov, nici Tepurin, nici Veniamin. O mântuieşte Hristos. Acest punct de vedere, la care se alipesc destui, este catastrofa Bisericii. Când este vorba de Biserică nu ne este îngăduit să folosim punctul nostru de vedere. Nu ne este îngăduit să jertfim Biserica pentru ca să ne scăpăm pielea noastră. Epoca noastră este judecătorie pentru noi. Oamenii jertfesc toate pentru nădejdiile lor politice. Priviţi ce jertfe fac social-revoluţionarii şi ceilalţi membri ai partidului. Noi, creştinii, şi mai ales preoţii, nu va trebui să arătăm aceeaşi îndrăzneală şi bărbăţie până la moarte, dacă avem fie şi puţină credinţă în Hristos şi în viaţa veşnică?

O ştiu. Este un lucru mustrător să înveţe cineva pe alţii. Sfânta voastră conştiinţă vă va dicta - cred - ce trebuie să faceţi”.

Dumnezeiasca Împărtăşanie

Prea Sfinţitul Ştefan a săvârşit Sfânta Liturghie în Sfânta Biserică a Cinstitei Cruci din Lavra Sfântului Alexandru Nevski. Eu eram ierodiacon. Ţineam Sfântul Potir. Episcopul zicea rugăciunea: „Cred, Doamne, şi mărturisesc...”. Apoi a ridicat acoperământul Sfântului Potir şi a rămas ca trăsnit. Înăuntru a văzut carne şi sânge omenesc. S-a întors spre mine şi mi-a zis: „Vezi, părinte?”.

Ce să facem? Ne-am întors în Sfântul Altar, a pus Sfântul Potir pe Sfânta Masă şi a căzut în genunchi. S-a rugat ca Domnul să facă milă. Cum să dăm carne omenească? Cine o poate primi? S-a rugat aproape un sfert de oră cu mâinile în sus. Apoi a privit în Sfântul Potir. S-a făcut iarăşi pâine şi vin. A ieşit şi i-a împărtăşit pe credincioşi.

De întâmplarea aceasta a luat cunoştinţă mitropolitul Gurie şi părintele Leon, care şi-a încheiat drumul vieţii sale ca mucenic în carierele de piatră din Karaganda. Poate şi cuviosul mucenic Varsanufie, pe care l-am iubit mult. Dumnezeu ne-a arătat asta ca să credem.

Mai ales mie mi-a arătat Dumnezeu lucrul acesta, ca să iau putere şi mângâiere. Atunci am crezut şi am mărturisit absolut convins că Dumnezeiasca Împărtăşanie este într-adevăr Cinstitul Trup şi însuşi Sângele Mântuitorului nostru.

Mi-a arătat asta ca să cred eu însumi şi, poate, ca să povestesc şi să scriu, ca să primească putere şi bucurie toţi cei care vor auzi. Şi încă pentru ca noi, clericii, să dobândim puţin mai multă smerenie. Fiindcă oricât ne-am pregăti pentru a sluji, prin acest fapt ciudat - şi trebuie să ne cercetăm conştiinţa - ne-a arătat cât de nevrednici suntem. Lui Dumnezeu slavă, acum şi pururi! Amin.